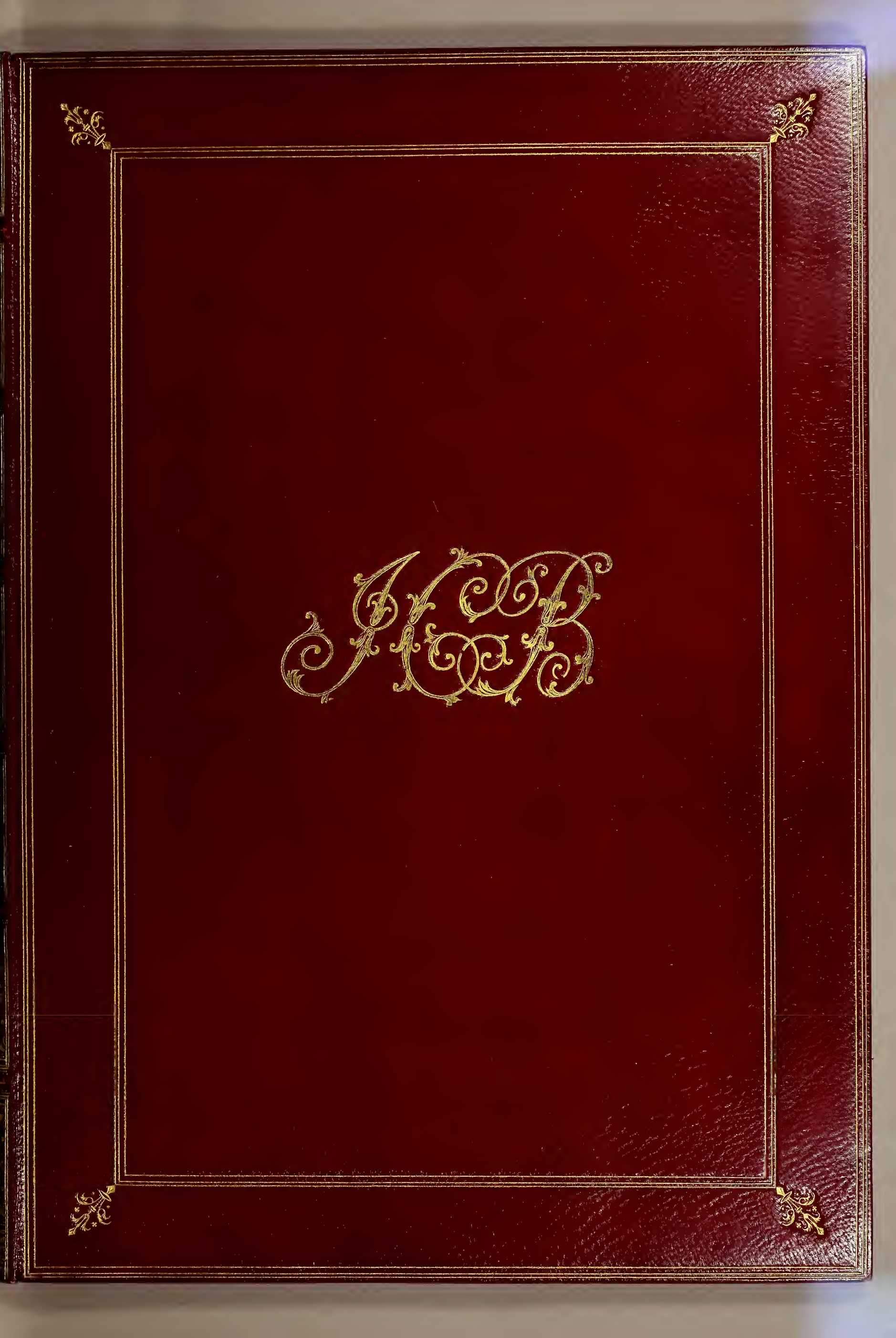
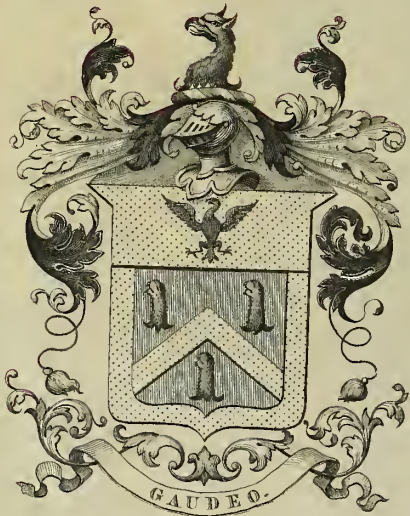

T8c

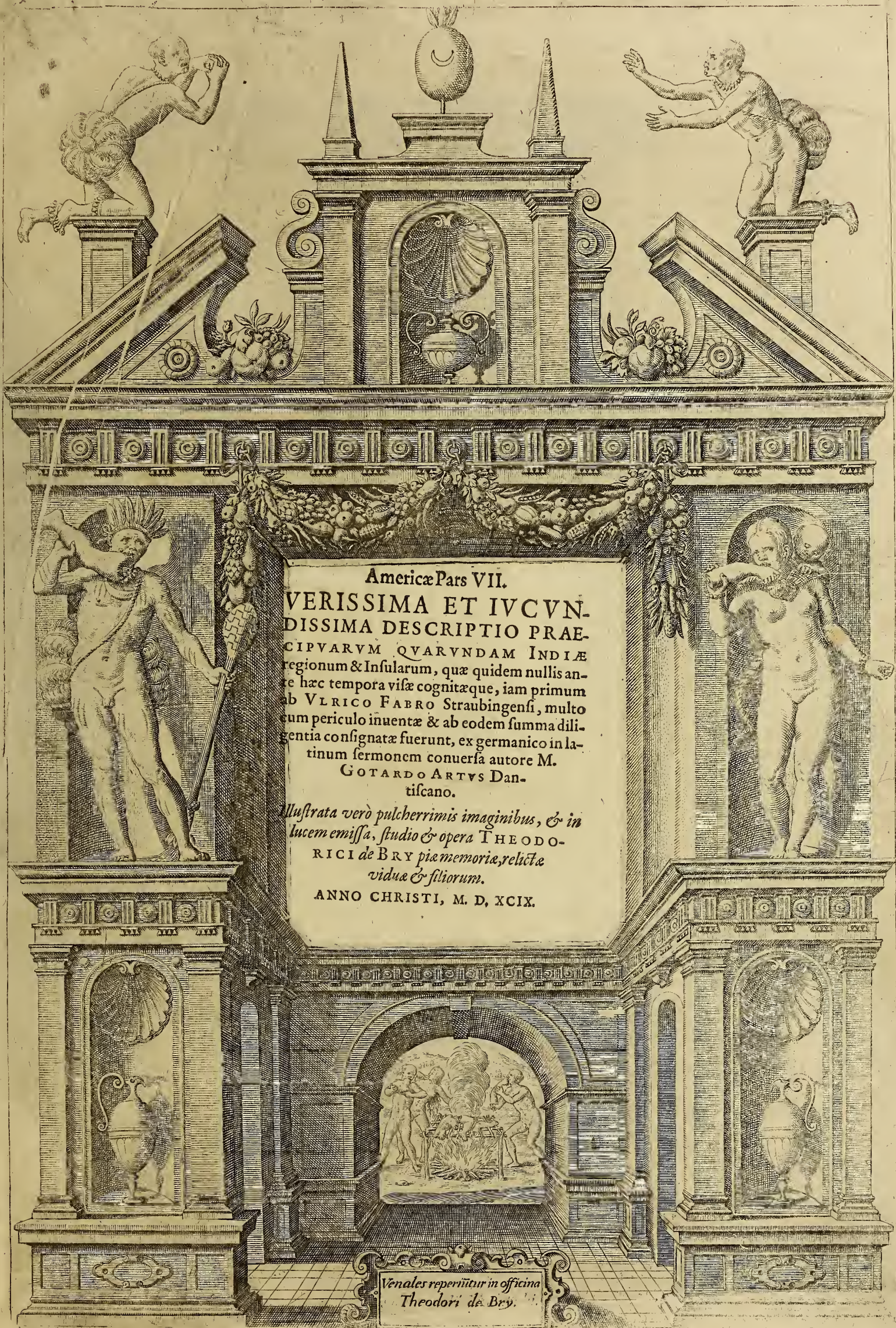
GAUDEO.

John Carter Brown.

The image shows a detailed coat of arms centered on a rectangular label. The label is placed over a background of intricate marbled paper with swirling patterns of red, yellow, and blue. The coat of arms features a shield with a central chevron and three towers. Above the shield is a crest depicting a dragon. The shield is surrounded by ornate scrollwork. Below the shield is a ribbon with the Latin motto 'GAUDEO.' The name 'John Carter Brown.' is printed in a serif font at the bottom of the label. The top left corner of the label has the handwritten text 'T8c'.

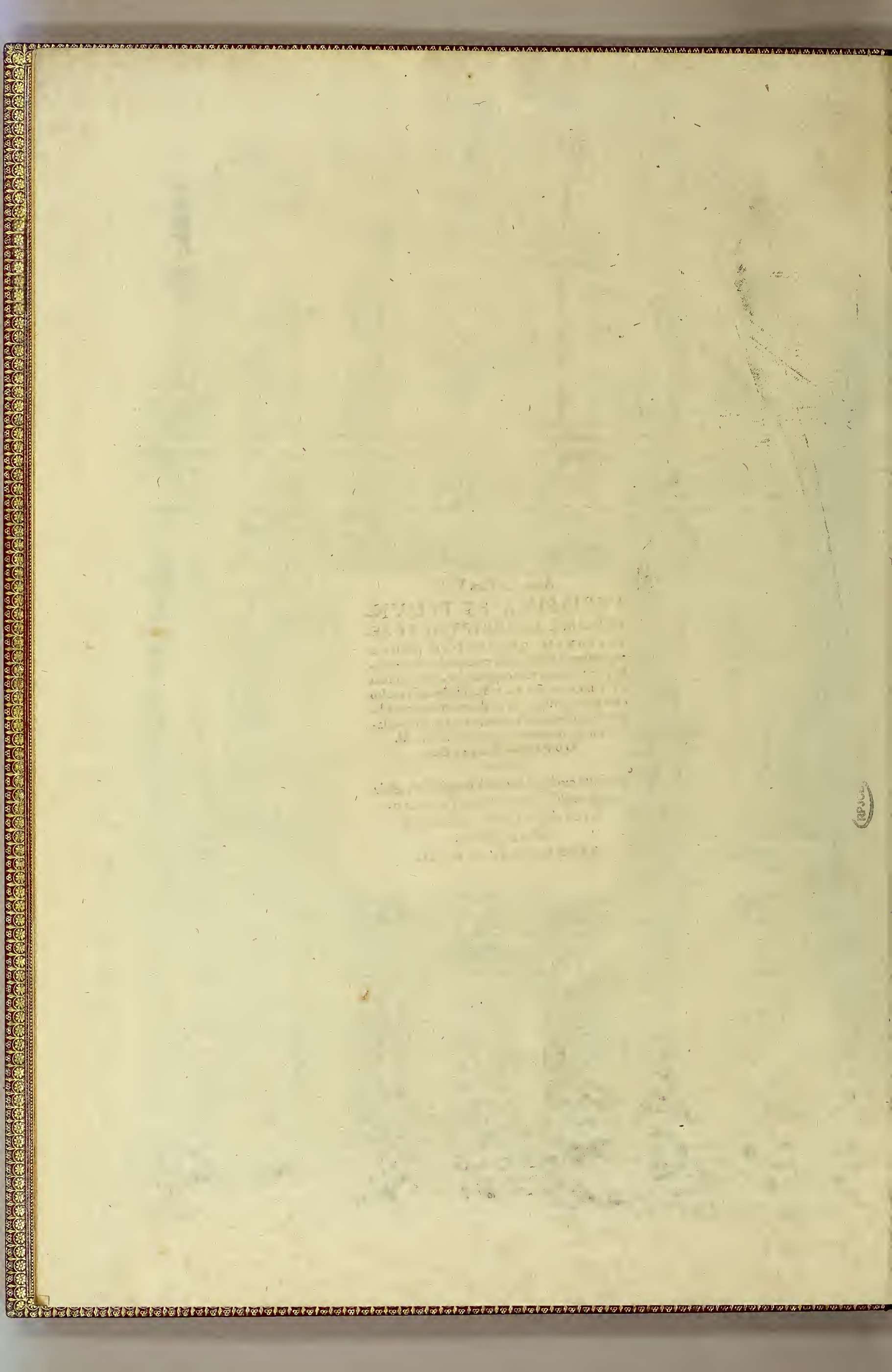
Americæ Pars VII.

VERISSIMA ET IVCVN-
DISSIMA DESCRIPTIO PRÆ-
CIPVARVM QVARVNDAM INDIAE
regionum & Insularum, quæ quidem nullis an-
te hæc tempora visæ cognitæque, iam primum
ab VLRICO FABRO Straubingensi, multo
eum periculo inuentæ & ab eodem summa dili-
gentia consignatæ fuerunt, ex germanico in la-
tinum sermonem conuersa autore M.
GOTARDO ARTVS Dan-
tiscano.

*Illustrata verò pulcherrimis imaginibus, & in
lucem emissæ, studio & opera THEODO-
RICI de BRY piæ memoriæ, relictæ
viduæ & filiorum.*

ANNO CHRISTI, M. D. XCIX.

*Venales reperiuntur in officina
Theodori de Bry.*

Præfatio ad Lectorem.

VAMVIS beneuole Lector, parens noster THEODORICVS de BRY, piæ memoriæ, septimam hanc Americæ partem, quæ itinera VLRICI FABRI continet, in latinum sermonem conuersam, prioribus sex partibus addere decreuerit; illud tamen propter varia negotia & occupationes alias hactenus intermissum fuit, quin & mortē præuentus præstare non potuit. Nos igitur cum sciremus parentes in liberis viuere, nolimus committere vt per parentis mortem aliquis sua se spe frustratum queri merito posset, atque ideo quæ à parente nostro inchoata inuenimus, perficere & absoluere omnino decreuimus, nihil in eo laboris subterfugientes, licet in nostris alioquin operibus occupatissimi essemus. Exigere autem etiam quodammodo & efflagitare hanc septimæ huius partis versionem latinam videbatur pars Americæ octaua, quam non ita pridem ex belgico in germanicum sermonem translata, latino iam tecum idiomate communicare volumus. Ne igitur aliquid in latino desideraretur, & ordo qui in germanico est, turbaretur, necessum omnino fuit hanc quoque partem latinam facere, quæ quidem, præterquā quod voluptate lectorem afficere non exigua potest, benè admodum cum superioribus cohæret, & earū quasi quidam est commentarius, itaque & figuris imaginibusq; quibusdam huius partis historiam illustrauimus, spe bona freti, lectorem beneuolum hoc nostrum institutum approbaturum, & sua nos beneuolentia inuitaturum, vt nullis impofterum laboribus sumptibusque parcentes, in his & similibus pergamus, & alia quæ sub manibus habemus opera, in lucem emittamus, donec tandem & nos nostrū in hac vita cursum absoluamus. Est enim & nobis nostra conficienda peregrinatio, multo quidem prolixior & difficilior quam itinera hæc & nauigationes esse possunt, in qua tot nobis pericula à ventis & tempestatibus variis subinde obiciuntur, vt mirum non sit vix vnum ex decem, portum optatum assequi. Quo magis aduigilandum nobis & videndum vt nauiculam nostrā ita dirigamus, ne quid faciamus aliud, quam quod ad diuini nominis gloriam, vtilitatem proximi & nostram ipsorum salutem promouendam faciat. Quod ipsum quidem omnibus nobis largiatur Deus pater filius & spiritus sanctus, cui vni & omnipotenti Deo sit laus & gloria seculis infinitis. Vale.

LECTORI BENEVOLO
THEODORICVS DE BRY
SALVTEM.

*V*m haëtenus præcipuas & iucundissimas
noui Orbis seu *AMERICA*e historias, pul-
cherrimis imaginibus & figuris artificiosif-
simè illustratas, typis euulgari atque in lu-
cem emisericim; Quæ quidem historia hucusq;
sex libris descripta & comprehensa fuerunt,
quorû primus descriptionem regionis *VIR-*
GINIAE, secundus *FLORIDAE*, tertius
BRASILIAE, quartus, quintus & sextus, tres libros *BENZONIS*
complectitur: Opera præcium me facturum putavi, si omninò nihil
eorum omitterem, quæ ad illustrandam hanc materiam aliquo mo-
do facere possent, itaq; & sequentem hanc *ULRICI FABRI* Strau-
bingensis perbreuem quidem, sed maximè iucundam & veram hi-
storiam, publicare volui, partim quòd ea ad illustrandum hoc argu-
mentum nò parum facere videbatur, quæ & grata breuitate & mul-
tarum mirabilium rerum verissima descriptione beneuolo sese lectori
commendare posset: partim ut honori communis nostræ patriæ, Ger-
maniae, inseruirem, cū Autor ex superiori germania oriundus, multo
simul & periculo & labore hoc iter in Americam, per vastuosissimum
mare suscepit, omnia coram intuitus sit, & in communis patriæ ho-
norem atque gratiam propriissime exactissimeq; descripserit, ut ex
historiæ lectione plenius patebit. Consideratione autem maximè di-
gnum in historiæ huius lectione fuerit, quod Deus mirabilia sua ope-
ra non velit æternum manere abscondita & ignota, sed subinde ali-
quos excitet, qui ea hominibus patefaciant, & omnipotentiam in eis
diuinam agnoscant, prædicent, atque mirentur. Fuit equidem non
minima isthæc Orbis pars *AMERICA*, parentibus nostris haëtenus
ignota plane atque incognita; Nobis autem hac postrema mundi æ-
tate, diuina gratia patefacta est & manifestata, ut occasionem vel
inde etiam aliquam haberemus, Deum prædicandi, & vitam no-
stram iuxta ipsius voluntatem piè instituendi. Sed contrarium prob
dolor

dolor hac tempestate accidit. Cum enim consideratione fragilitatis humana vitam nostram emendare, & diuinam hanc Dei benignitatem atque clementiam grata mente agnoscere & celebrare deberemus, videmus contra & non sine ingenti dolore experimur, omnis generis flagitia indies apud nos magis magisque crescere, non secus ac si & Christiani non essemus, & preciosissimum Christi meritum (ut bonitatem eius hoc postremo nobis declaratam seculo taceam) prorsus ignoraremus. Pudere nos certe debebat si à rudibus hisce & barbaris hominibus, in multis virtutibus, quin, & (quatenus quidem verbum Dei vel obiter saltem ipsis proponitur,) in pietate & morum probitate longè nos superari audiamus, quemadmodum in precedenti historia nobis ab Indianis haud obscure est obiectum, nos Christianos peiorem ipsis Indianis vitam agere, qui agnitionem Dei hactenus non habuerunt, unde & Christianam amplecti religionem imposterum nō admodum desiderent. Quod nos quidem pudore suffundere atque rubore merito debebat. Liceat mihi hic vel cum poeta exclamare, o tempora, o mores, vitam enim proh dolor agimus in omnibus vitiis flagitiisque securissimam, ac si vel cœlis Deus nullus inesset; iuuentutem cerni nec ad pietatē nec ad morum honestatem institui, sed vel ferocietis vituli in morem, omnia pro libitu agere, ita ut vix unum possis atque alterum hodie reperire puellum, qui non in malitia vel iusta etatis virum superet vincatque, cum tamen interim de Christiana pietate, & morum honestate altum apud eos sit silentium. Quid ego hic de abominando hoc peccato dicam, quod vix verbum unum atque alterum sine nefaria diuini nominis execratione, passim hodie apud nostros proferatur, cuiusmodi execrationes hisce ego met ipse auribus, non sine gemitu & iusta indignatione, percipere sæpenumero cogor. Mirum profecto est, Deum ad tam nefaria flagitia atque scelera nostra diutius conuiuere, & nō accensa vniuersa ira sua, nos variis ex medio pœnis suppliciisque tollere, præsertim cum vitia hæc & peccata, non in verbis solum, sed & in ipsis factis audiatur & conspiciantur, fallere, mentiri, belluari, scortari tantopere inualuit, ut accedere nihil possit amplius. Quod si ut Christianos decet, eternam animarum nostrarum salutem, & postremi iudicii præsentiam considerantes, de tristissima istius iudicii sententia, qua dicetur, discedite maledicti in ignem sempiternæ condemnationis, cogitaremus, crederem ego utique, nō fore huius seculi tantam & tam exulceratam malitiam atque impietatem. Quis enim non potius optaret latissimam hanc & iucundissimam audire vocem, qua Christus dicturus est;

venite benedicti patris mei, possidete regnum vobis paratum ante
 iacta fundamenta mundi, &c. Cum igitur ea sit immundi huius
 mundi malitia & perversitas, ut bonitatem Dei, in mirandis operi-
 bus eius parum agnoscat nec verbo Dei nec illustribus historiis ad
 pietatem moveatur, quemlibet ego Christianum rogatum volo, ut
 flecti sese tandem & moveri aliquo modo sinat, quo vitam Deo pla-
 centem postmodum agat, & bonitatem Dei non contemnat, cum de
 vita nostra ne per unicam quidem horam certi simus, & facile fieri
 possit, ut vel præsens hac hora vitam nobis abrumpat omnibus veli-
 psius Crasi diutius posthabitis atque neglectis. Hæc lector benenole
 monere te volui, cum enim non tantum perversitatem & malitiam
 huius seculi in decrepita hac mea, senectute cum dolore & gemitu ex-
 periri & intueri quotidie cogar, sed ipse etiam variis infirmitatibus,
 maxime vero exactissimis intolerabilis podagræ cruciatibus, aliisque
 miseriis & calamitatibus assidue exercear & premar, nō volui com-
 mittere ut aliquid in me desideraretur quod ad promouendam glo-
 riam Dei, & iuventutem recte informandam erudiendamque faceret.
 Tuum igitur fuerit, & meorum quodammodo dolorum aliquo sensu
 affici, & conatus, labores sumptusque quos in his & similib. historiis feci
 non exiguos, dextre estimare. Quin & Deo pro bonitate & mirandis
 operib. eius gratias agere, & pro valetudine mea vota te facere velim,
 ut orbi Christiano adhuc aliis id genus inseruire & prodesse opuscu-
 lis queam, quorum quidem plura sub manibus habeo, propediem Deo
 volente tecum communicanda. Deus æternus pater Domini nostri
 Jesu Christi Spiritum suum sanctum nobis omnibus largiatur, qui
 viam nobis in hac miseriarum valle monstret, quam insistentes tran-
 quille hic honestam vitam agamus, gratiam & bonitatem Dei ve-
 neremur, & tandem ad requiem atque sempiternam in
 cœlesti vita leticiam cum omnibus piis & ele-
 ctis transferamur. Amen.

VERIS-

VERISSIMA PRÆCIPVARVM QVAVNDAM INDIAE REGIONVM AT. QVE INSVLARVM IAM PRIMO, AB VLRI.

CO FABRO Straubingenſi multo cum periculo, inuen-
tarum, conſignatarumque, deſcriptio.

Cap. I.

RINCIPIO cum Antuerpia Hispaniam petiturus,
ad ciuitatem nomine CALLIS, ad quā 400. milia-
ria in mari numerāt, spacio quatuordecim dierum
appulſſem, in portu ciuitatis ingentem Balænam *Balæna gran-*
35. videlicet paſſuum vidi, cuius adipe 30. vaſa, eius *dis deſcriptio.*
magnitudinis, quibus haleces huc aſportantur, re-

pleta ſunt.

Addi-

*clasis.**Numerus eo-
rū qui nauem
conscenderūt.*

Ad dictam hanc ciuitatem CALLIS quatuordecim ingen-
tes naues omnib. rebus necessariis instructæ & probe munitæ con-
uenerant, RIO DELLA PLATA Indiae petiturae. Aderant simul
ibi 2500 Hispani, & 150 Germani, ex superiori, partim & inferiori
Germania, partim ex Saxonia oriundi. Et supremus nostrū omni-
um præfectus PETRVS MANCHOSSA vocabatur.

Arma nauium.

Ex quatuordecim hisce nauibus, vna Domini SEBASTIANI
NEIDHARD, & IACOBI VVELSERI Norinbergensis erat, qui
procuratorē suum HENRICVM PAEIME propter mercaturam
RIO DELLA PLATA Indiae miserant. His ego me vnā cum aliis,
superioris & inferioris Germaniæ, 80 fermē, armatis adiungēs, RIO
DELLA PLATA profecti sumus.

*Syvilla.**S. Lucas.**Tempestates.*

Cum eo venissemus, postmodum, autore dicto nostro præfe-
cto vel Capiteo, cū quatuordecim nauibus SYVILLA, eodem
anno, die Bartholomæi soluimus, & ad ciuitatem Hispaniæ appuli-
mus, cui nomen est S. LVCAS. Ciuitas hæc à SYVILLA viginti
miliaribus distat, vbi propter nimias tempestates ad primum vsque
Septembris, eiusdem anni commorati sumus.

*Distantia à
Luca.
Dominus In-
sularum.
Incole Insu-
larum.*

Hinc soluentes, ad tres insulas non procul ab inuicem distan-
tes peruenimus, quarum nomina sunt DEMERIEFFE, KVME-
RO, PALMAN. Hæ insulæ à ciuitate S. LVCAS distant 20 ferē mi-
liaribus, in quibus nauium partitio facta est. Cæsaream Maiesta-
tem agnoscunt, & meris Hispanis habitantur saccari parandi peri-
tissimis. In PALMAN quidem Insulā tribus nauibus peruenimus,
& nobis, cum quatuor septimanis ibi fuissemus, de rebus necessa-
riis iterum prospeximus.

*Plagium filia
cuiusdam ci-
uis, vnā cum
ancilla clām
abducta.*

*Bellum pro-
pter vastā &
abductam fi-
liam.*

Postquam Dux noster PETRVS MANCHOSSA, qui octo vel
nouem miliaribus à nobis aberat, nobis imperasset, vt ad iter nos
pararemus, erat forte fortuna in naui nostra ipsius Petri cognatus
GEORGIVS MANCHOSSA, qui amare coeperat ciuis cuiusdam
Palmenfis filiam. Hic, cum soluere constituissemus, noctu, circiter
horam duodecimam vnā cū duodecim suis amicis, sese nobis rur-
sus adiunxit, adferens secum filiam ciuis istius Palmenfis, & ancil-
lam, vestes pecuniam & clinodia virginis portatē. Hi recepti sunt
in nauem ignorantibus ferē omnib. excepto eo, qui in excubiis tum-
temporis erat, vigile. Mane cum soluissimus & vix duo vel tria mi-
liaria confecissemus exorta est ingens tempestas, quæ nos ad eun-
dem rursus portum remisit. Quo cum venissemus, nauicula qua-
dam, quam ista lingua PAT & PODELL vocant, procurator nauis
HENRICVS PAIEMÆ, ad littus appulit, quo loci triginta armati
constituti erant, qui dicto huic HENRICO PAEIME insidias strue-
bant. Quod cum ex nautis quidam vidisset, admonebatur ipse qui-
dem, vt ad nauem rursus properaret, sed periculum vix euitare pote-
rat, propterea quod armati isti admodum eum vrgerent, apprehen-
dit ta-

dit tamen tandem nauem aliam quæ non procul à terra distabat & in ea sese saluabat. Cum itaque armati isti viderent se nihil efficere, nec dictum HENRICVM PAIEME capere posse, classicum canebant & campanæ pulsu ciues Palmenfes ad arma excitabant, quin & tormenta ænea duo non exigua ad nauem nostram dirigebant, quatuor ictibus eam petentes, & primo quidem ictu ollam quamdam in puppi repositam, quæ recentis aquæ metretas quinque vel sex capiebat, secundo ictu MASSAINE, hoc est, malum in naui, confregerunt; tertio perforata naui, virum vnum interfecerunt, quartus autem irritus fuit.

Pugna naualis.

Aderat tum alius quispiam Nauclerus, qui sua naui Hispaniam nouam in MECHSECKHEIM petere constituerat centum & quinquaginta armatos in littore habens. Hic turbis hisce cognitis, pacem inter nos & incolas istius loci fecit, hac quidem lege & conditione, vt GEORGIUS MANCHOSSA cum rapta virgine & ancilla ciuibus istis traderentur.

Conditio pacis.

Cap. II.

Postmodum præfectus & Iudex ciuitatis cum nostro Duce & dicto Nauclero ad nauem nostram veniebant, Georgium Manchossa & amicam eius quærentes, qui cum aduenisset eam pro vxore tuebatur, similiter & ipsa maritum eum suum affirmabat, confirmatum igitur inter eos statim matrimonium fuit, quamuis parente difficulter admodum consentiente. Quo facto cum nauem nostram valde perforatam videremus dictum GEORGIUM MANCHOSSA & vxorem eius ad littus deposuimus, iubente id quidem & præcipiente nostro Duce siue Capitaneo.

Nuptia expugna.

Georgius Manchossa ad terram deponitur.

Postea reparata naui nostra, Insulam quandam petiimus cui nomen est S. IACOBO, vel hispanice S. ANCT. IAGO. Hæc Insula ad Regem Portugallensem pertinet, subiectos sibi habet Æthiopes nigros, & 300 miliaribus ab Insula PALMAN distat. Hic commorati sumus per dies quinque & nobis de cibo potu atque aliis ad nauigationem necessariis rursus prospeximus.

S. Iacobus.

Portugallenses.

Nigri æthiopes.

Coniunctæ tunc adhuc erant omnes nostræ, dictæ nimirum quatuordecim, naues, quibus per duos menses in mari nauigantes, ad Insulam quandam appulimus, in qua nihil præter ingentem auium multitudinem conspeximus, quas quidem etiam baculis ferire poteramus. Insula hæc sex miliaria suo ambitu continet, nullis habitatur hominibus, & 1500 miliaribus à superiori Insula S. IAGO distat. In mari circa Insulam hanc reperiuntur pisces volantes, & plurima monstra marina, vt Balenæ, & alij pisces quos SCHAVBHVT

Insula auiibus referta.

Pisces volantes.

Schauhvt piscu.

B

vocant,

*Peshepate pi-
scis cultrum
in dorso gerēs.*

vocant, propterea quòd in fronte rotundum quendam orbem habeant, quo aliis piscibus bellum mouere solent, sunt enim pisces ingentes & formidabiles. Reperiuntur & alij pisces in dorso cultellum osseum gestantes, quos Hispani sua lingua PESCHEPATE nominant, quin & ferram osseam in quorundam dorso conspicias, & id genus piscium admodum formidabile est, Hispanis PESCHEDEFERRE dictum. Neque propositum mihi est, omnium monstrorum quæ in mari isto reperiuntur nomina & formā pluribus hoc loco persequi.

*Ioannes Ossor-
ig innocenter
interfectus.*

Postea hac Insula discedentes ad aliā peruenimus, RIO GENE A dictam, quæ 500 miliaribus à superiori distat, & Regi Portugalliæ paret. Hæc est Insula RIO GENE A in India, & istius loci Indiani, vocantur TOPPIS, vbi commorati sumus 14 diebus. Hic cum essemus præcepit Dux noster PETRVS MANCHOSSA vt iurato suo fratri, IOANNI OSSORIG obtēperaremus, propterea quòd ipse propter perpetuas infirmitates, nos regere amplius non posset. Verum hic IOANNES OSSORIG paulo post falso apud PETRVM MANCHOSSA deferabatur, quasi sese PETRO MANCHOSSA opponere & seditionem in populo moliri vellet. Itaque cōuocatis quatuor inferioribus præfectis, (quorum nomina erant IOHANNES EIIOLLAS, IOHANNES SALLEISSER, GEORGIVS LVCHSAM, LAZARVS SALVAISCHO) PETRVS MANCHOSSA mandabat dictum IOANNEM OSSORIG pugione interficere, & interfectum in arcam tanquam proditorem exponere, addita simul interminatione eiusdem supplicij, in eum qui fortè patrociniū IOHANNIS OSSORIG suscipere vellet. Sed facta est ei, quod Deus nouit, insignis iniuria, fuit enim vt probitate, ita fide & honestate, adde etiā rei militaris scientia admodum cōspiciuus, qui de militibus quam optimè mereri semper studeuit, Deus igitur animæ eius in æternum propitius esse velit.

Cap. III.

Hinc soluentes RIO DELLA PLATA profecti sumus, & fluuium in itinere dulcis aquæ offendimus, qui vocatur PARANAV VVASSV fluuius hic ad latus maris præterlabitur, 24 miliaria in latitudine habet, & ab Insula RIO GENE A 500 miliaribus abest. Ibi delati sumus ad portum quendam cui nomen est

Portus S. Gabriel.

S. GABRIEL, & ancoras 14 nauium nostrarum, in dicto fluuio firmauimus.

Podellivsus.

Cum autem naues nostras ad terram adducere non possumus sed in aqua manere cogeremur, curauit Dux noster PETRVS MANCHOSSA vt nautæ populum paruis nauculis, in hunc vsum paratis, & propterea PATT & PODELL, dictis, ad terram transueherent.

Tandem igitur diuina gratia in RIO DELLA PLATA peruenimus,

uenimus, Anno Christi 1535, vbi pagum quendam Indicum con-
speximus in quo 2000 ferè viri habitabant, quos ZECHURIAS
nominant. Hi nihil aliud cibi habent quam pisces & carnes, cumq;
de nostro aduentu audiuiſſent, relicto pago cum vxoribus liberisq;
fugam dederunt, ita vt reperiri amplius non potuerint. Huius loci
homines planè nudi incedunt, nisi quod mulieres pudenda linte-
o gossypino ab vmbilico ad genua vsque protenso tegant.

*Pagus Indi-
cus.
Zechurias.*

*Mulieres nu-
dae.*

Iubebat postmodum Dux noster PETRVS MANCHOSSA,
populum nauibus rursus imponi, & ad alterum latus fluminis istius
PARANAV traduci, vbi octo tantum miliaria in latitudine habe-
bat.

*Populus nau-
bus rursus im-
ponitur.*

Ibi ciuitatem condidimus, & eam BONAS AEIERES voca-
uimus, hoc est, bonum aërem.

Bonus aer.

Quin & 72 equos & equas ex Hispania nostris 14 nauibus ad-
duximus.

Isthic loci pagum quendam Indicum inuenimus, quem In-
dorum circiter 3000 cū vxoribus & liberis, inhabitabant CAREN-
DIES vocati, vestes easdem habent cum superioribus quos ZE-
CHURIAS nominari diximus, illam inter vmbilicū & genua cor-
poris partem tegentes. Cibum nobis attulerunt pisces & carnes. Hi
CARENDIES sedes & habitationes certas non habent, sed in re-
gione ista passim vagantur & oberrant instar TARTARORVM a-
pud nos vagantium. Quin & in aestate saepenumero triginta milia-
ria peregrinando conficere possunt, vt aquam neque habeant neq;
desiderent.

*Pagus Indi-
cus.
Carendies.
vestes.*

cibi.

Habitatio.

Ceruos vel feras alias si fortè figere ipsos contingat, sanguinem
pro potu bibunt, vtuntur & radice aliqua ad leuanda sitim, cui no-
men est CARDES. Quod autem sanguinem bibunt, id tantum ex
necessitate fit, quia aquam vel potum alium non habent, & siti eos
perire necesse esset.

*Indi sanguine
ferarum bi-
bunt.
Cardes.*

Hi CARENDIES nobis per quatuordecim continuos dies
victum suppeditarunt pisces & carnem. Accidit autem vt vno quo-
dam die non venirent, statim igitur Dux noster PETRVS MAN-
CHOSSA, iudicem quendā qui vocabatur IOHANNES PABON
vnā cum duobus ministris, ad CARENDIES, qui tum quatuor
miliaribus, à castris nostris aberant, ablegauit; Qui cum eo venis-
sent, ita eos allocuti sunt, vt ab incolis fustibus excepti sint, & benè
fustigati ad nostros redierint. Quod ex relatione iudicis istius cum
intellexisset PETRVS MANCHOSSA, admodum iratus, germa-
num suum fratrem DIEGO MANCHOSSA cum 300 peditibus
& 30 equitibus probè armatis, quibus & ego aderam, emisit, præci-
piens vt dictos illos CARENDIES omnes interficeremus aut ca-
peremus, & pagum ipsorum igne subuerteremus. Cum autem ad
eos venissemus, erant eorū 4000 in vno loco congregati, siquidem

*Carendies so-
cius nostris vi-
cium suppedita-
tant.*

*Bellum cum
Indis.*

Diego Man-
chossa interfe-
ctus.

Numerus in
pugna inter-
emptorum.

Arma Indo-
rum.

Globi funibus
alligati.

Pagus Indorū
superatus.

Spolia.

Farina ex pis-
cibus.

Piscatio.

Victus quoti-
dianus.

Nova ciuitas.

Ingens fames.

Coriū & cal-
ceamenta prae
fame come-
duntur.

& focios & amicos suos omnes accersierant. Itaque cum eos aggredi vellemus, tam fortiter sese nobis opposuerunt, vt toto isto die satis nobis negotij fecerint. Nā & ipsum DIEGO MANCHOSSAM, & sex nobiles alios interfecerunt, & tam acriter nobiscum pugnarunt, vt eorum virtutem satis experiremur & viginti ex nostris caderent, quamuis interim ab ipsorum parte 1000 vel plures interfecti sint.

Dicti CARENDIES arma habent, arcus & TARDES in formam dimidiarum hastarum, quarum extremitatibus acutissimi filices sunt affixi. Vtuntur & globis lapideis funi alligatis, in modum globorum plumbeorum, quibus nos vti solemus.

Hisce globis ferarum & equorum pedes petere solent, vt irriti in terram procidant, quo stratagemate, quod ipsemet vidi, dictum Capitaneum nostrum DIEGO MANCHOSSA & reliquos nobiles interfecerunt, cæteros vero pedites dictis TARDES interemerunt.

Tandem tamen Deus suam nobis gratiam largiebatur, vt consequuta victoria, pago ipsorum potiremur, neminem tamen ex illis capere poteramus, quin & vxores & liberos ex pago isto antepugnam in alium locum deduxerant. In pago hoc nihil inuenimus præter preciosas aliquot martium & lustrarum pelles, multos item pisces, confectam ex piscibus farinam, & adipem ex illis extractum. Commorati sumus autem in isto pago tribus diebus, & postea ad castra rursus nos recepimus, relictis ibi 100 ex nostris, vt cum Indianorum retibus piscarentur ad sustentationem nostri populi, cum ibi flumina piscibus abundarent.

Præbebatur autem singulis in diem vnus quadrans farinae, in victū & tertio quolibet die piscis vnus. Hæc piscatio durabat duos menses, qui vero plus piscium desiderabat, is per quatuor miliaria excurrens, eos afferre sibi cogebatur.

Postquam ad castra reuersi eramus, partitio populi facta est, separatis illis qui ad arma sumenda apti erant, ab illis qui ad labores alios sustinendos erant magis idonei. Quo facto ciuitatem condere cœpimus cingentes eam muro luteo dimidiam hastam alto & tres pedes lato in ciuitate ista arcē seu propugnaculum benè munitum extruximus in gratiam Ducis nostri. Verum opus non procedebat satis feliciter, cum enim populus non haberet vnde sese sustentaret, & famem pelleret, accidit vt multis, fame pereuntibus, multipliciter opus illud impediretur. Tandem autem ingens exorta est inter nos calamitas. Nam & equis absumtis mures & serpentes in-

quisiuiimus, quin & calceos, corium & alia à quibus natura abhorret præ nimia fame comedimus.

Cap. IV.

Res quidam Hispani equum surreptum clam comederant, quod cum aliquo modo innotuisset, criminaliter isti examinati sunt, donec rem omnem confiterentur. Facta autem confessione ad supplicium patibuli condemnati sunt & suspensi.

Hispani surreptum equum comedunt.

Hispani suspenduntur.

Sequenti nocte tres alij Hispani patibulum accedentes, crura suspensis amputarunt, & carnis aliquot frustra ad depellendam famem secum domum portarunt.

Hispani suspensi mutilantur.

Quin & fratrem suum Hispanus aliquis comedit, qui mortuus erat in ciuitate BONAS AEIERES.

Fratrem suum comedit.

Videns igitur Dux noster PETRVS MANCHOSSA, se diutius populum ibi sustentare non posse, communicato cum aliis consilio, praecepit, quatuor nauiculas, quas PARCHADIENES vocant, summa celeritate parari, tantae capacitatis vt 40 viros quaelibet recipere posset, & tres alias paulo minores, quas PODELL vel PATT nominant, illis adiungi.

Cum naues hae septem paratae essent & instructae, conuocatis nobis omnibus, misit Dux noster GEORGIVM LAVCHSTEIN vnà cum 350 armatis, vt in flumine PARANAV Indos inuestigarēt, & cibum nostris afferrent. Sed Indi hoc animaduertentes omnem cibum corruerunt, pagis quibus habitabant igne euersis. Ipsi vero fuga sibi consulebant. Nos autem cum parum cibi haberemus, in diem enim quilibet non amplius quam fescunciam panis accipiebat, mortua est in ista nauigatione dimidia populi pars, reliqua ad castrum vbi Dux noster erat, reuersa est.

Vici & ciuitates ab Indis igne subuertuntur.

Interrogabat igitur PETRVS MANCHOSSA, dictum GEORGIVM LAVCHSTEIN quomodo nauigatio ista cessisset, & qui factum, quod tam exigua populi pars rediret, cum tamen quinque tantum menses emanassent, cui respondit GEORGIVS LAVCHSTEIN, populum fame periisse, cum Indiani cibum omnem igne perdidissent & fugissent.

Tristis relatio.

Mensem igitur vnum adhuc in ciuitate BONAS AEIERES substitimus, magna in paupertate, donec naues rursus instruerentur.

Bellum novum.

Interea Indiani magna vi & copia nos adoriuntur in ciuitate nostra BONAS AEIERES, quorum numerus erat 23000, & in his quatuor nationes erant, quas vocamus, CARENDIES, ZECHVRIAS, ZECHVAS, & DIEMBV. Horum mens erat nos ad vnum omnes interficere, sed Deus tamen Opt. Max. maximam partem conseruauit, cui sit laus & gloria seculis infinitis. A nostra enim parte, 30 tantum personae ceciderunt.

Numerus interfectorum.

Cap. V.

Imperius.

Tela ignita.

Ubi ad ciuitatem BONAS AEIERES primo venissent, quidam muros concutere & conscendere, visi sunt, quidam ignita tela in ciuitatem miserunt, quibus aedificia nostra succesa sunt, erant enim omnia stramine contexta, exceptis Ducis nostri aedibus, quae tegulis erant contextae, itaque ciuitatem nostram funditus delerunt. Tela autem eorum ex arundine facta erant, quae in extremitatibus accendebantur.

Materia telorum.

Habent etiam peculiare aliquod lignum, ex quo tela parare solent, quae si accensa emittantur, non extinguuntur, sed quicquid corripunt, maxime si stramineum id sit, simul accendunt.

Naues exusta.

Quin & naues quatuor tum exurebantur, quae in mari, ad dimidium miliare à nobis aberant. Populus autem qui in nauibus istis erat, cum tormentis & armis destitueretur, tumultumque hunc Indianorum videret, relictis hisce quatuor nauibus, in alias tres non procul ab istis sitas, confugit, in quibus bombardae & alia instrumenta bellica continebantur.

Cum igitur viderent Christiani naues ab Indianis esse accensas, emiserunt in eos tormenta ista & instrumenta bellica.

Temporis circumstantia.

Hoc audientes & videntes Indiani, statim in fugam versi sunt, Christianis relictis. Haec omnia acciderunt festo S. Ioannis die Anno 1535.

Cap. VI.

Nouus Dux exercitus.

Populus numeratur.

Nouum inuentum.

Vitus quotidianus.

Tempus nauigationis.

Hisce peractis omnibus, populus naues rursus conscendere iussus est, Et PETRVS quidem MANCHOSA Dux noster, recturam & gubernationem populi vniuersam IOHANNI EIIOLLAS commisit, eumque Ducem nobis suo loco constituit. EIIOLLAS igitur, cum populum exploraret, de 2500 armatis tantum 560 adhuc superstites reperit, caeteri fame & aliis miseriis extincti erant, quibus Deus propitius esse velit.

Postmodum nouus noster Dux IOHANNES EIIOLLAS octo nauiculas, quas PARCHADIENES & PODELLES vocant parari iussit, assumpsitque 400 viros de hisce 560, reliquis 160 viris in nauibus relictis, ut eas custodiret, quibus etiam centurionem constituit IOANNEM ROMERO, & de cibo in annum necessario prospexit, ita ut quilibet in diem panis vel farinae trientem acciperet, qui vero plus desideraret, id aliunde peteret.

His ita constitutis, coepit Ioannes Eijollas cum 400 suis armatis, fluuium PARANA de nouo perlustrare, assumpto simul etiam gene-

generali nostro Duce PETRO MANCHOSSA, & spacio duorum mensium in regionem Indiæ miliaria 84 latam peruenimus. Huius regionis incolæ TYEMBVS vocantur, in vtroq; nasi latere exiguum stellulam gestant, ex albis & cæruleis lapillis factam, homines sunt ^{stellula in naribus.} procero & robusto corpore, mulieres admodum deformes habent, ^{Mulieres deformes.} non vetulas solum sed & iuenculas facie enim lacerata sunt & sanguine semper fœdata. Cibo per omnē vitam alio nō vtuntur quam piscibus & carne, numero 15000 esse in hac natione dicuntur. Cum ^{viſtus.} ipsi nos aduentātes vidissent, per quatuor miliaria nobis pacificè occurrerunt nauiculis 400, quas CANAEN & ZILLEN vocant, quarum quælibet 16 viros habebat. ^{Numerus populorum. Indiani Christianis pacificè occurrunt.}

Hæ nauiculæ vel ZILLEN ex arboribus factæ sunt, 30 pedes longæ & tres latæ, remis in aqua propelluntur quemadmodū piscatorū scaphæ in Germania, præterq̃ quod remi ferre obducti non sunt.

Cap. VII.

NAuibus ab vtraque parte coniunctis, Dux noster IOANNES EIIOLLAS, supremo istorum THYEMBVS, quem ZECHERA VVASSV vocant, induſium dono dedit, itemq; rubrum pileum, bombardam & eiufmodi res alias, qui nos acceptos in pagum secum deduxit, & satis cibi ex piscibus & carne nobis suppeditauit.

Erant tum res nostræ in extremum ferè adductæ discrimen, ita ^{Christiani fame mortui.} vt si nauigatio ista adhuc 10 dies durasset, omnib. fame pereundum fuisset, nam & in hoc itinere de 400 istis, 50 mortui erant, sed Deus hoc periculum clementer tum auertit, cui sit honos & gloria.

In hoc pago cōmorati sumus quatuor annis, sed Dux noster generalis PETRVS MANCHOSSA q̃ propter varios cōtinuosq; morbos, ^{Petrus Manchossa reuertitur.} manus pedesq; loco mouere amplius non poterat, & in hac nauigatione 40000 coronatos consumpserat, non poterat diutius in hoc pago sese continere, rediit igitur cum duabus PARCHAKADIENES in BONAS AEIERES, ad superstites quatuor naues ibi relictas, vbi acceptis duabus nauibus, & 50 viris Hispaniam repetere constituit, sed ^{Petrus Manchossa moritur.} cum in medio ferè esset itinere, morbo grauiori correptus, miserè periit, cui Deus quietem æternam largiatur.

Promittebat autem cum discedere vellet, quamprimum velipse vel naues Hispaniam aduenirent, duas alias naues RIO DELLA PLATA Indiæ missum iri, quod etiam testamento suo fideliter cauit, & ita factum est. Cum enim duæ istæ naues Hispaniam aduenissent idque Regiæ Maiestatis consiliariis significatum esset, statim ipsi, Regiæ Maiestatis nomine, procurarunt, vt duæ naues aliæ omnibus necessariis rebus munitæ RIO DELLA PLATA Indiæ mitterentur.

Capi-

Capitaneus harum duarum nauium vocabatur ALVANZO GABRETO qui adducebat secū 200 Hispanos, & victum ad duos annos sufficientem, venitque in ciuitatem BONAS AIERES ad superstites duas naues, vnā cum 160 viris, Anno 1539.

Cum autem Capitaneus hic ALVANZO GABRETO in Insulam THYEMBVS, ad Ducem nostrum IOANNEM EIIOLLAS venisset, statim nauis alia, in Hispaniam remissa est de mandato & voluntate consiliariorum Regiæ Maiestatis, vt rebus omnibus & de conditione regionis istius ipsi edocerentur.

Consultatio. Postea habito cum hoc ALVANZO GABRETO & MARTINO DOMINGO EIIOLLA aliisque Capitaneis consilio, statuit Dux noster IOHANNES EIIOLLAS populum explorare, reperti sunt autem ex nostris & iis qui nuper ex Hispania aduenerant 550 viri. Itaque 400 ex his sibi adiunxerunt, reliquis 150 in THYEMBVS relictis, propter defectum nauium. His addebant centurionem qui eos gubernaret, nomine CAROLVS DOBERIM, qui ante hæc tempora cubicularius Regiæ Maiestatis fuerat.

Nauigatio in fluuiio Paranaui. His ita peractis, Duces isti, cum 400 armatis, octo nauiculis PARCHADIENES, fluuium PARANAV rursus ingressi sunt, & alium fluuium quæsiuerunt, quem vocant PARABOE, cui adhabitant CARIOS populi, apud quos triticum turcicum inuenitur, & radix nomine MANDEOCHADE, cum aliis multis, vt sunt PADADES, MANDEOCH PARPIE, MANDEOCH MANDAPORE, &c. Radix PADADES pomum repræsentat forma & sapore, Radix MANDEOCH PARPIE castanearum saporem habet. Ex radice vero MANDEPORE vinum conficitur, quod Indiani bibunt. *Vinum Indicum.* Hi CARIOS abundant piscibus & carne, habent etiam oues multorum nostratium magnitudinem equantes. *Oues Indianorum.* Quin & apros & struthios aliasque feras permultas habent, nec non gallinarum & anserum copiam maximam. *Fera Cariorum.*

Soluentes itaque à portu BONESPERANSO cum dictis nostris octo PARCHADIENES nauibus, primo die quatuor miliaria conficientes venimus ad populum CVRANDA, carne & piscibus vefcentem. Numerus eorum est 12000 virorum idoneorum ad bellum. Populus hic priori per omnia similis est, THYEMBIS nimirum, nam & stellulas in naribus habent & procero sunt corpore, mulieres habent deformes, omnes tam iuuenulas quam vetulas facie lacerata & sanguine semper foedata. Vestimentis etiam iisdem, quibus THYEMBVS vtuntur, linteolo nimirum gossypino ab umbilico ad genua dependente, vt supra dictum. *Vestitus in CVRANDA.* Hi Indiani multis abundant lutarum pellibus, nauiculas etiam multas habent quas CANAEN vel ZILLEN vocant. *Pelles.* Cōmunicabant nobiscum pro paupertatula sua pisces, carnes & pelles. Nos ipsis contra, vitra, corallia, specula, pectina, cultellos & hamos quibus pisces capiuntur red-

tur reddidimus. Mansimus apud eos biduum integrum, postea donarunt nobis duos CARIOS qui erant ipsorum captiui, ut iter nobis monstrarent, & in lingua nos iuuarent.

Postmodum perreximus ad populum alium, qui vocatur GVLGAISEN, horum numerus est 40000 fortium virorum, viuunt piscibus & carne, stellulis nares exornant, absunt à CVRANDIS 30 miliaribus, vna cum THYEMBVS & CVRANDAS lingua vtuntur, in lacu quodam habitant cuius longitudo sex miliarium est latitudo verò quatuor, ad sinistrum latus fluminis PARANAV. Apud hos quatuor dies mansimus, nam & ipsi nobis quod habebant pro paupertatula sua communicabant, & nos vicissim ipsis.

Inde profecti toto 18 dierum spacio populum nullum inuenimus, postea reperto flumine, in mediam regionem labēte, magnam hominum multitudinem inuenimus, quorum numerus excedit 18000 bene armatos. Hi cibum alium quam pisces & parum carnis, non habent, & MACHKVRENDAS vocantur. Conspiciuntur apud eos nauiculæ CANAEN vel ZILLEN quam plurimæ.

Pro more suo nos bene exceperunt, communicantes nobiscum quicquid habebāt. Habitant ad alterum, hoc est, dextrum latus fluminis PARANAV, lingua prorsus alia vtuntur, stellulas naribus affixas habent, corpore sunt procero, mulieres habent deformes, absunt à GVLGAISEN 67 miliaribus.

Cap. VIII.

Um ibi quatriddum fuiffemus, inuenimus in litore fluminis serpentem ingentis magnitudinis, 25 pedes longum, crassum verò instar alicuius viri, colore nigro & flauo, quem tormētis nostris bellicis interfecimus. Itaq; Indiani valdè mirati sunt, nunquam enim antea serpentē tantæ magnitudinis viderant.

Hic serpens, ut referebant, Indianis multum damni intulit, lauantes enim in flumine cauda circumuoluit, & secū abductos in aquam, deuorauit, plurimos enim periisse affirmabant ut ignotum sit quò deuenerint. Ego serpentem hunc diligēter intuius & mensus sum, ut longitudinem & latitudinem eius probè sciam.

Hunc serpentem postea Indiani præpararunt in cibum, & carnem eius assam elixamque in ædibus suis comederunt. Hinc discentes in flumine Paranaui itinere quatuor dierum ad nationem quādam, quæ vocatur ZCHEMIAISCH SALNAISCHO, peruenimus, homines sunt breues & crassi, solis piscibus & melle viuunt, nudi omnes, cuiuscunque ætatis & sexus sint, incedunt, ita ut etiam nihil habeant quo pudenda tegant.

Bellum gerunt cum MACHKVRENDAS supradictis populis, feras

C

habent

Ingens serpens.

Damnū à serpente Indianis illatum.

Indiani serpentem comedunt.

Homines nudi.

habent ceruos, apros, struthios & cuniculos, glirium instar sed caudis tamen carentes. Populus hic 16 miliaribus à MACHKVERENDIS abest, hoc iter confecimus spacio quatuor dierum, per noctem tamen vnam tantum ibi commorati sumus, nam & ipsi quod comederent vix habebant, populus est latronibus apud nos non dissimilis.

Latrones.

*Pugna inter
Zachemiaiseh,
& Machkue-
rendas.*

Habitant 20 miliaribus ab aqua, ne ab hostibus opprimi facile queant. Hoc autem tempore quinque diebus ante nos ad mare venerant, vt piscarentur, & sese ad bellum contra MACHKVERENDAS præpararent. Numerus eorum 2000 est virorum.

*Mapennis na-
uibus abundat.*

Hinc discedentes ad nationem peruenimus quæ vocatur MAPENNIS. Numerus huius nationis est 10000 virorum, habitant hinc inde dispersi, in terra 40 miliaria in longitudine latitudineq; habente. Possunt duorum dierum spacio in terra marique omnes conuenire, plures habent CANAES vel ZILLAS, aliis nationibus quas hactenus videramus. Et in vna istarum CANAEN vel ZILLEN, 20 personæ federe possunt.

*Pugna Chri-
stianorū cum
Mapennis.*

Populus hic in aqua nos hostiliter excepit cum 500 CANAEN vel ZILLEN, sed tamen parum obtinuit, multos enim sclopetis interfecimus, ipsis nunquam ante hæc tempora visis, quemadmodum neq; Christianos vnquam viderant, cum autem ad ædes ipsorum venissemus, parum ipsis nocere poteramus, sitæ enim erant integro miliari à flumine PARANAV, vbi naues nostras habebamus, & pagum eorum copiosa & profunda aqua cingit, ita vt detrāhere ipsis parum possemus.

*Naues India-
norū igne per-
didimus.*

Inuenimus tamen 250 CANAEN vel ZILLEN, easque igne perdidimus, nec audebamus etiam procul à nauibus nostris abire, periculum enim erat, ne ipsi naues nostras ab altera parte adorirentur. Reuersi sumus igitur ad naues nostras, pugnare ipsi & bella gerere non nisi in aqua possunt solentque.

*Bellatores in
mari.*

Ad populum hunc MAPENNIS, à superiori loco, vbi proximè solueramus, ZCHEMIAS SALVAISCHO, 95 miliaria numerantur. Hinc discedentes, octo dierum spacio ad fluuium PARABOR peruenimus. Hunc fluuium ingressi plurimam turbam inuenimus qui vocatur KVEREMAGBAS. Hi quod comedant præter pisces & carnem non habent, abundat etiam regio ista siliquis vel fœnogræco, ita vt vinum etiam inde conficiant quod bibunt.

*Siliqua fœno-
græcum.*

Hic populus admodum humanum sese nobis præbuit attulitque omnia quæ nobis ad victum necessaria fuerant, Homines sunt corpore procero & robusto tam viri quam mulieres.

*Nares psitta-
corum plumu-
lus ornata.*

Mares exiguum aliquod foramen in naribus habent, in quod interdum plumulam aliquam psittacorum pro ornamento inferre solent, mulieres faciem cærulei coloris lineolis illustrare solent, quæ nunquam postmodum deleri possunt, pudenda linteolo gossypino

fypino ab vmbilico ad genua vsque demisso, contegunt. Numerant à dictis MAPENNIS ad hosce KVEREMAGBAS 40 milliaria, nosque triduum apud ipsos viximus.

Inde peruenimus ad nationem quandam, quæ vocatur AYGAIS. Hic populus similiter piscibus & carne vescitur, vtriusque sexus homines, procero sunt corpore, mulieres formę sunt elegantioris, fucatae, & circum pudenda velatae, more quo supra. *Mulieres elegantiores.*

Cum ad eos venissemus, arma ipsi capiebant, nobis bellum inferre volentes. Itaq; nos cum hoc videremus implorato diuino auxilio, instruximus aciem nostram, terra marique cum ipsis pugnaturi. Et multos quidem ipsorum interfecimus, ex nostris autem 15 viri ceciderunt, quibus Deus propitius esto.

Hi AYGAI præstantissimi sunt milites, si pugnam in mari respicias, sed terra tamen non multum præstare possunt. *Optimi milites in India.*

Deduxerant ipsi prius in locum alium vxores & liberos suos, cibum vero & res alias occultarant, ita vt obtinere nihil apud illos possemus. Quid autem ipsis tandem acciderit, paulo post audietis, pagus ipsorum flumini cuidam adiacet, quod vocatur IEPEDII, labitur ad latus alterum fluminis PARABOR, prouenit ex montibus PERV de ciuitate DVECHKAMIN. Ad hosce AYGAIS à dictis KVEREMAGBAS 35 miliaria numerantur.

Cap. IX.

Relictis postea hisce AYGAIS peruenimus ad nationem CARIOS, 50 miliaribus ab AYGAIS distantem. Ibi tandem triticum turcicum inuenimus, vel *Triticum turcicum.* MEIIS & MANDEOCHADE, PADADES, MANDEOCHPARPII, MANDEPOERE, MANDVRIS, VVACHEKV, &c. Quin & pisces & carnes, ceruos, apros, struthios, oues Indicas, cuniculos, gallinas & anseres. Mel etiam habent ex quo vinum conficitur, & gossypij magnam *Vinum ex melle.* copiam.

Hi CARIOS amplam habent regionem 300 ferè miliaria longam, homines sunt non ita proceri, sed corpulenti, qui præ aliis sustinere labores & pericula possunt. *Cariorum regio.*

Mares labia habent perforata, gestantes in foraminibus istis crystallum fului coloris, ipsorum lingua PARABOR dictam, longam duas spithamas, & latam instar calami. *Crystallus in labiis.*

Vtriusque sexus homines cuiuscunque sint ætatis, nudi incedunt. Et pater quidem apud eos filiam, maritus vxorem quæ minus ei placet, vendere solet. Quin & frater sororem vendere aut permutare potest. *Filia & vxores venales.*

Et precium mulierum est indusium vel culter vel ligo, vel aliud *Precium mulierum.* id generis.

ανθρωποφα-
γοι.

Saginato ho-
minum.

Formosa mu-
lieres mactā-
tur.

Hi CARIOS vescuntur & humanis carnibus, quatenus eas habere possunt, itaq; quādo in bello hostium aliquem capiunt, eum cuiuscunq; sexus & ætatis sit, prius saginare & pinguefacere solēt ea ratione, qua in Germania fues saginantur. Quod si vero mulierē pulchram & formosam quis capiat, eam in suum vsum sibi aliquot annos retinet, peccantē vero statim interficit, & quasi nuptias celebraturus amicos suos ad conuiuium de hac muliere paratum inuitat. Senio tamen confecti ad mortem vsque laborare coguntur.

Hi CARIOS maiora, quam reliqui regionis RIO DELLA PLATA incolæ itinera facere solent, præstantissimi milites sunt in terra. Ciuitates & pagi ipsorum ad flumen PARABOE eminentes cernuntur, & pagus ipsorum olim dictus est LAMBERE.

Munitiones.

Stratagema.

Ciuitas ipsorum cum duobus PALLASAITES, ex lignis extructa est, quorum singula latitudinem viri æquāt. Et vna PALLASAITES ab altera 12 passibus distat, ligna in terram defossa, eminent super terram tanta altitudine, quantam quis gladio assequi potest. Habuerunt etiam propugnacula fossis & mœnibus vndiq; cincta, præterea etiam ad passus 15 ab istis mœnibus foueas multas fecerant benè profundas, in quibus hastas ligneas admodum acutas, quæ tamen non prominere, occultarant, has foueas stramine & ramusculis arborum contexerant, terra herbida super imposita, in hunc finem, vt si fortè Christiani CARIOS persequerentur, vel ciuitatem ipsorum impugnarent, in foueas istas caderent. Sed hasce foueas sibi ipsis pararant, nam & ipsi tandem in eas sunt prolapsi.

Lambere ob-
fessa.

Indiani Chri-
stianis victum
pollicentur.

Cum enim Dux noster IOHANNES EIIOLLAS, vniuersum populum (exceptis 60 viris ad PARCHKADIENES custodiēdas relictis,) ordinasset, & instructa acie ad ciuitatem ipsorum LAMBERE proficisceretur, ipsi tanto interuallo quo sclopetis pertingere poteramus, nos cum exercitu suo, cuius numerus erat 40000 arcubus & sagittis armatorum, videntes, denuntiabant nobis, vt ad PARCHKADIENES nostras nos rursus conferremus, se nobis victu & rebus necessariis aliis prospecturos, vt quam primum discedere rursus à sua terra possemus. Sin minus, se hostes nostros acerrimos futuros. Sed nobis, vt hoc faceremus persuadere nō poterant, placebat enim nobis admodum regio ista, & cibus quo homines isti utebantur, maximè cum quatuor annis integris nihil panis habuissemus, sed tātum piscibus & carne vixissemus.

Arreptis igitur arcubus & armis suis CARIIS, nos venientes hostiliter excipiebant, nos vero parcere ipsis volentes, ter denunciauimus, vt pacem seruarent, futuros enim nos ipsorum amicos nō hostes, sed ipsi hāc denunciationem planè spernebant, nondum enim sclopetum bombardas & arma nostra gustarant. Itaque cum propius accessissemus, tormenta nostra in ipsos emisimus, qui audientes sonum istum, & videntes populum in terram prolabi, nulla tamen vel sagitta

sagitta vel globo sed vulnere tantum in corporibus deprehenso, admirati sunt valde, & attoniti fuga sibi consulere statuebant. Prope-
rabant igitur quam maximè poterant ad pagum suum, & inter pro-
perandum festinandumque ducenti ferè **CARI** in supra dictas fo-
ueas sunt prolapsi.

*Carij terren-
tur armis Chri-
stianorum.*

Cap. X.

Dostmodum pagum ipsorum aggressi sumus, sed ipsi nobis pro virili in tertium vsque diem restiterunt. Tandem autem cum de victoria desperarēt, & vxoribus liberisque quos secum in pago habebant metuerent, gratiam implorabant, promittentes se nobis in omnibus gratificaturos, modo ipsis vitam largiremur. Adducebant etiam Duci nostro **IOHANNI EIIOLLAS**, sex mulieres, quarum maxima natu, erat annorum octodecim.

*Carij cū Chri-
stianis pu-
gnant.*

*Carij gratiam
expetunt.*

Afferebant ei etiam sex ceruos, & feras alias, rogantes vt cum ipsis maneremus, adiungebant etiam cuilibet militi duas mulieres, quæ ipsi lauando & coquendo inferuient.

*Carij munera
& victū Chri-
stianis offerūt.*

De victu nobis & rebus necessariis aliis abundè prospiciebant. Sic igitur inter nos & hostes nostros **CARIOS** pax firmata est, quo facto cogebantur nobis propugnaculum seu arcem probe munitam ex lapidibus terra & lignis extruere, vt si fortè eos rursus tumultum excitare accideret, esset vnde nos tueri possemus.

*Carij arcem
Christianis
extruunt.*

Pagum hunc **CARIORVM**, diè **NOSTER SIGNORA DESVMSION** expugnaui-
mus, Anno 1539, quam ob causam adhuc hodiè nomen hoc **NOSTER SIGNORA DESVMSION**, obtinet.

*Noster Signo-
ra desumfion.*

In hac pugna ex nostris ceciderunt 16 viri. Mansimus autem ibi duos menses. Ab **AIGAISSEN** ad hosce **CARIOS** 30 sunt miliaria. Ab insula vero **BONE SPERANSO**, hoc est, **BONÆ SPEI**, vbi **THYEM-
BVS** habitant, circiter 355 miliaria.

*Numerus Chri-
stianorum qui
in pugna ceci-
derunt.*

Pactum autem cum hisce populis **CARIOS** & fœdus fecimus ipsis promittentibus quod vellent nobiscum focia arma capere, & cum 8000 viris contra dictos **AIGAISSEN** pugnare.

*Fœdus cum
Cariis.*

His ita peractis, assumpsit Dux noster 300 Hispanos, & dictos hos **CARIOS**, reuersusque est per 30 ista miliaria, terrâ partim & mari, ad supradictos **AIGAIS**, à quibus hostiliter & malè, (vt diximus) accepti eramus.

Cum in istum locum venissemus, aggressi sumus eos in ædi-
bus eorum incautos, cum adhuc dormirent, matutino nimirum tempore circa tertiam & quartam horam, **CARI**, enim, eos dor-
mientes explorauerant, interfecimus igitur omnes simul homines nulli ætati parentes, ita enim apud **CARIOS** moris est, vt palmam in bello obtinentes nulla misericordia tangantur, sed omnia interfi-
ciant & euertant.

*Aigais à Chri-
stianis oppres-
si.*

*Carij misereri
hostium non
possunt.*

Cap. XI.

*Mandatum Re-
gis.
De Indianis in
gratiam reci-
piendis.*

Postea accepimus ferè 500 nauiculas CANAEN vel ZILLEN dictas. Accensisque omnibus pagis quos inuenimus, multum damni dedimus. Post 4 menses veniebant, quidam ex AIG AIS, qui tum temporis in pugna nō adfuerant. Hi gratiam petebant, itaque in gratiam eos Dux noster recepit, iuxta mandatum Regiæ Maiestatis, quo cautum erat vt Indianis fidem fallentibus semel atque iterum id condonaretur, tertio autem fallentes in perpetuam seruitutem redigerentur.

His peractis reuerſi ſumus ad ciuitatem noſter Signora deſumſion, hoc eſt, aſſumptionis Mariæ, & ibi adhuc ſex meſes quieui-
mus.

Interim interrogari iuſſit Dux noſter IOHANNES EIIOLLAS hoſce CARIOS de natione alia, quæ vocatur PEIEMBAS. Qui reſpondebant, à ciuitate ſua DEſUMſION abeſſe PEIEMBAS 100 miliaribus, aſcendendo flumen PARABOE.

*Cibus populo-
rum.*

Porro iuſſit eos Dux noſter interrogari, an etiam populi iſti PEIEMBAS victum haberent, & quibus rebus viuerent, qualis item populus, & quæ conditio ipſorum eſſet. Ad hæc reſpondebant, PEIEMBAS victum alium non habere quam piſces & carnem. Item ſcœnogræci vel filiquarum copiam, vnde farinam conficiunt qua pro cibo vtantur, quin & vinum ex hiſce filiquis eos parare ſatis dulce. Et illud quidē vinum eundem cum mulſo cuius in Germania vſus eſt, ſaporem habet.

*Quinque na-
ues frumento
Aſiatico onu-
ſta.*

His perceptis & auditis, iuſſit Dux noſter, vt CARIIS naues frumento Aſiatico, & aliis ad victum neceſſariis rebus implerent, & id quidem intra duos meſes facerent, interea enim temporis velle etiam ſe cum ſuis viam adornare, vt primò quidem ad populum PEIEMBAS, poſtea ad alium CARCHKARAIſCH vocatum, proficiſcerentur.

Et CARIIS quidem ſe in omnibus morem gerere, & mandatum Ducis noſtri fideliter exequi velle promittebant, Dux vero noſter reparari naues fideliter procurabat, vt ad iter propoſitum nihil deeſſet.

*Cibus Chri-
ſtianis ſuppe-
ditatur.*

Omnibus igitur in hunc modum paratis, conuocari populum Dux noſter iuſſit, & de 400 armatis, 300 accepit, reliquis 100 in dicta ciuitate VARDELLESSE, hoc eſt, NOSTER SIGNORA DEſUMſION vbi CARIOS populi habitant, relictis. Cum hiſ 300, iſto loco ſoluimus, & conſectis quinque miliaribus ſemper pagum aliquem dictorum CARIOS offendimus, qui ad fluuium PARABOR habitant.

Hi in itinere ſuppeditabant nobis victum neceſſarium, piſces
nimi-

nimirum & carnes, gallinas, item anseres, oues Indicas, & struthios.

Cum autem ad vltimum populorum Carios pagum veniremus, qui vocatur VVEYBINGEN, & 80 miliaribus à ciuitate NOSTER SIGNORA DESVMSION, abest, prospeximus nobis de cibo & aliis rebus necessariis, quantum quidem fieri potuit.

Inde peruenimus ad montem qui vocatur S. FERNANDO, & ^{Mons Fernando.} similis est illi quem BAGENBERG vocamus, ibi inuenimus dictos illos PEIEMBAS, 12 miliaribus à VVEYBINGEN distantes. Hi nobis pacificè occurrebant, & amicè nos accipiebant, sed simulato tamen animo, & falso corde, vt audiemus.

Deducebant nos in ædes suas, & proponebant nobis pisces, carnem & filiquas in cibum. Permanfimus igitur 9 dies apud hosce PEIEMBAS.

Postea iussit eos interrogari Dux noster de populo CARCHKAREISSO, qui respondebant, se certi aliquid de ista natione commorare non posse, audiuisse tamē, eam procul à sua terra, in quadam regione, auro & argento abundante habitare, sed sibi visum esse neminem. ^{Quæstio de Carchkareisso.}

Referebant interim etiā CARCHKAREISSO esse homines albos, sicut & nos Christiani, abundare cibo, frumento Asiatico, MANDEOCH, MANDVIS, PADADES VVACHEKEV, MANDEOCH PARPII, MANDEOCHADE, MANDEPARE, & aliis radicibus, carnibus item de Indianis ouibus. AMNE, quod animal, formam asini refert, exceptis ^{Descriptio animalis cuiusdam Indici.} pedibus qui vaccarū pedibus similes sunt, pellem habet admodum crassam & durā. Reperiri præterea apud eos multos ceruos, cuniculos, gallinas & anseres, sed neminem inter PEIEMBAS esse affirmabant, qui hæc vidisset, omnia enim ex aliorum relatu se habere. Nos tamen postmodum rem omnem cognouimus & experti sumus.

Cap. XII.

Postea postulabat Dux noster vt aliqui ex istis PEIEMBAS nobiscum in istam regionem proficiscerentur, quod ipsi nullo modo recusabant, statim igitur supremus PEIEMBAS 300 Indianos Duci nostro addidit, qui cum eo irent, & cibum aliasque res necessarias portarēt. Iubebat igitur Dux noster vt populus ^{Peiembas Christianis proficiscuntur.} sese ad iter pararet, quod post quatuor dies ingredi decreuerat, & de quinque nauibus nostris tres quidem confringi mādabat, duabus autem quæ supererant 50 milites imponebat, qui quinque mensibus ibi eas in absentia sua custodirent. Addito mandato, vt si interea temporis Dux noster non rediret, cum duabus istis nauibus, rursus ad ciuitatem NOSTER SIGNORA DESVMSION nauigaremus. Accidit autē vt apud istos PEIEMBAS 6 mensibus cōmorantes, nihil de nostro

nostro Duce IOHANNES EIIOLLAS audiremus. Itaque cum cibo destitueremur, coacti sumus cum dato nobis gubernatore MARTINO THOMINGO EIIOLLA, rursus ciuitatem SIGNORA petere, iuxta mandatum nostri Ducis.

Quomodo autem Dux noster IOANNES EIIOLLAS iter suum perfecit, libet iam paucis annotare.

Principio à PEIEMBAS soluens, venit ad populum, qui vocatur NAPERVS, hi amicitia iuncti sunt cum istis PEIEMBAS, præter pisces & carnem nihil habent, populus est admodum ingens. Ex his Naperis assumpsit etiam quosdam, qui iter ipsi monstrarent, & pergens multo cum labore, egestate & periculo multas nationes peragravit, in quo itinere dimidia ferè Christianorum pars mortua est. Itaque cum ad populum PEIISSENNAS venisset, vltius progredi non potuit, sed cū populo suo, (exceptis tribus Hispanis, quos apud Peiissennas ægrotos reliquit) recedere coactus est.

Christiani in itinere mortui. Non plus vltra.

Reuersus igitur SALVOMENDO, hoc est, saluus & incolumis, quod ad suam personam attinet, Dux noster IOHANNES EIIOLLAS ad NAPEROS, ibi ad tertium vsque diem substitit, propterea quod populus admodum debilitatus esset, & ipsi rebus ferè necessariis omnibus destituerentur.

Cap. XIII.

Fraudulenter Indorum consilium.

Æterum NAPERII & PEIEMBAS, consilio inito concluderant, Ducem nostrum IOHANNEM EIIOLLAS cum suis interficere, quod etiam fecerunt, cum enim Dux noster IOHANNES EIIOLLAS vnà cum suis à NAPERIIS ad PEIEMBAS proficisci vellet, & mediū iam iter confecisset præter expectationem in sylua, per quam Christianis eundum erat, à NAPERIIS & PEIEMBAS canum instar furentibus, oppressus, & cum omnibus quos secum adhuc habebat Christianis, miserè trucidatus est, ita vt ne vnus quidē effugerit, quorum animis Deus propitius esse velit.

Christiani miserè intercepti.

Nos autem quinquaginta qui Noster Signora defumtion ciuitatem profecti eramus, & aduentum nostri Ducis ibi expectabamus, cum hoc cognouissemus, exponente nobis rem omnem Indiano quodam, qui mancipium IOHANNIS EIIOLLAS piæ memoriæ fuerat, quem ipse EIIOLLAS à Peiissennis populis acceperat, (huic enim propter linguam parsum erat) non poteramus ei fidem per omnia habere.

Nuncium de Christianorum interitu.

Commorati sumus igitur per annum in dicta ciuitate Noster Signora, sed percipere de nostris militibus relationem nullam potuimus excepto, quod CARIOS populi nostro Gubernatori MARTINO DOMINGO EIIOLLA, indicarent, rumorem spargi, ducem nostrum

nostrum cū Christianis omnibus à PEIEMBAS esse interfectum: Nos tamen credere hoc nō poteramus, donec id à quodam Peiem-
bas confirmaretur. Post duos igitur menses, aduenientes CARI;
adduxerunt ad gubernatorem nostrum MARTINVM DÖMINGVM
EIIOLLAS duos PEIEMBAS quos ceperant. Qui quidē, à gubernato-
re nostro his de rebus interrogati, constanter negarunt se quicquam
de ista cæde audiuisse, affirmantes Ducem nostrum cum populo *Peiembas ne-*
suo, ex peregrina ista terra, in quam abierat, nondum esse reuersum. *gant.*

Itaque præfecto rerum capitalium mandatum est, vt duos hos- *Peiembas tor-*
ce PEIEMBAS torqueri faceret, quoad veritatem dicerent, quo fa- *tura subiici-*
cto fatebantur sese ex eorum numero esse, qui Christianos cum suo *tur.*
Duce interfecerant.

Post hanc confessionem ad supplicium condemnati sunt, ita *Homicida cre-*
quidem vt allegati ad arborem igne ad certū interuallum extructo *mantur.*
paulatim cremarentur & absumerentur.

Interea placuit nobis omnibus MARTINVM DÖMINGO *Martinus Do-*
EIIOLLAS generalem nostrum Ducem facere, maximè cum de v- *mingo in Du-*
niuerso exercitu benè meritus esset, donec Regia Maiestas aliud quid *cem electus.*
mandaret atque disponderet.

Quo facto præcepit MARTINVS EIIOLLA quatuor naues,
PARCHKADIENES, fieri, & assumpsit 150 armatos, reliquis in ci-
uitate NOSTER SIGNORA DESVMSION relictis, dixitque se po-
pulum nostrum apud THYEMBAS relictum, similiter 160 illos Hi- *Christiani col-*
spanos qui in ciuitate BONAS AEIERES cū duabus nauibus man- *liguntur.*
ferant, in dictam ciuitatem NOSTER SIGNORA DESVMSION
adducturum, atque ita cum quatuor istis PARCHKADIENES in
flumine PARABOE & PARANAV discessit.

Cap. XIII.

ANtequam ad THYEMBAS venissemus, concluderant
Christiani qui nos ibi expectabant, nempe centurio *Cōsiliū cru-*
FRANCISCVS RIVS, IOHANNES PABAN sacerdos, & *entum Fran-*
IOHANNES ERNANDVS; secretarius, substituti nimi- *cisci Rius, &*
rum gubernatores Christianorū, quod supremum *Ioannis Pa-*
THYEMBAS Ducem, & cum eo Indianos alios inter- *ban.*
ficere vellent, quod ipsum etiam crudelissimè fecerāt, Indianos eos,
qui longo tempore omnia ipsis beneficia exhibuerāt, turpiter inter-
ficiētes, priusquā nos cū MARTINO DÖMINGO EIIOLLA venissemus,

Cap. XV.

QUā autem Dux noster MARTINVS EIIOLLA nobiscū ex ci-
uitate NOSTRA SIGNORA DESVMSION, ad dictos THYEM-
BAS & Christianos veniret, obstupuit valde propter facinus
hoc perpetrātū, & quod THYEMBAS in fugam versi essent.

D

Sed

Sed factum infectum reddere non poterat, itaque praesidio & cibo necessario in CORPORIS CHRISTI relicto, 20 armatos cum Decurione quodam ANTONIO MANCHOSSA, eò collocavit, serio & sub poena mortis praecipiens, ut Indianis nullo modo fiderent, sed nocte dieque in excubiis essent. Et si forte Indiani venirent, amicitiam eorum rursus ambientes, iussit ut rem istam cautè agerent & omni quidè benevolentia eos acciperent, sed in omnibus tamen viderent, ne vel sibi vel Christianis detrimentum & damnum inferretur.

Postea, assumpsit secum Dux noster MARTINVS DOMINGO EIIOLLAS, supra dictos, FRANCISCVM RIVM, sacerdotem IOHANNEM PABAN, & ERNANDVM, secretarium, tanquam authores & causas istius cædis, & à nobis discessit, sed antequam discederent, venit quidam primas ex illis THYEMBVS cui nomen erat ZEICHE LYEMII. Hic simulabat se Christianorum amicum esse, & excusabat sese verbis admodum humanis, sed simulatis & fictis, quod non posset per omnia THYEMBVS vitare, id enim fieri propter uxorem, liberos & cognatos alios, sed colere se tamen nobiscum amicitiam, affirmabat, & hortabatur Ducem nostrum MARTINVM DOMINGO EIIOLLAS, ut Christianos omnes secum abduceret, communi enim consilio ab Indianis decretum esse, quod Christianos interficere & extirpare vellent. Huic respondit Dux noster MARTINVS DOMINGO EIIOLLA, se quidem statim reuersurum, cæterum populum suum satis habere virium ad reprimendos Indianorum impetus, addebat præterea, cum ZEICHE LYEMII debere unà cum uxore & liberis, sese Christianis adiungere, vel si vellet cū vniuerso suo populo. Ad quod respondit ZEICHE LYEMII, se ita facturum.

Soluebat igitur Dux noster MARTINVS DOMINGO EIIOLLA nobis hic solis relictis. Cæterum post octo ferè dies, misit dictus ille THYEMBVS ZEICHE LYEMII aliquem ex fratribus suis, nomine SVELABA, qui subdolè & fraudulenter peteret, ut gubernator vel Decurio noster ANTONIO MANCHOSSA sex milites armis suis instructos, ad se mitteret, cõstituisse se enim familiam suam ad nos trāsferre, & nobiscum in posterum habitare, vereri se autem reliquorum THYEMBVS iniuriam, nec posse se res suas sine nostro auxilio ad nos traducere. Promittebat vero se nobis allaturum victum & quicquid necessarium videretur, sed hæc omnia dolose & fraudulenter erant conficta. Verum noster centurio, ipsi non tantum sex, sed totos 50 Hispanos armis suis probè instructos adiunxit, monens tamen ut viderent ne quid detrimenti ab Indianis acciperent.

Non aberant isti THYEMBVS à nobis ultra dimidium miliarum. Iudæ osculum. re ad quorum ædes cum milites nostri accessissent, osculo Iudæ excepti sunt, proposito ipsis cibo, piscibus nimirum & carne.

Sed

Sed inter edendum, prorumpabant THYEMBVS qui sese in ædibus absconderant, & eos ita tractabant, vt nemo euadere posset, excepto vnico puero qui vocatur KALDERON. Deus ipsis esto propitius, Amen.

Quin etiam eodem tempore ciuitatem nostram obsidebant circiter 10000 Indiani, eam expugnaturi, quod tamen ipsis Dei beneficio non successit, quamuis totos 14 dies in obsidione essent, & impetus non leues die nocteq; fecissent. Fecerant ipsis hac vice longas hastas, quas tamen à Christianis acceperāt, cum illis pugnabant & resistebant nobis acriter.

Accidit autem, vt nocte quadam summis viribus irruptionem facerent, & ignem in ædificia nostra proiicerent, quo viso accurrit centurio noster ANTONIVS MANCHOSSA cum Rhomphæa ad portam quandam, ibi absconderant sese quidam Indiani, vt videri non possent, hi lanceas in eum suas mittentes, medium confoderunt, vt ne verbum quidem amplius loqueretur, Deus misereatur animæ ipsius.

Antonius Manchossa interemptus.

Sed Indiani quidem diutius sese sustentare non poterant, destituebantur enim omni cibo, itaque relictæ nostræ ciuitate discesserunt. Postea adueniebant duæ BURGENTIN naiculæ cibo onustæ, quas Dux noster ex ciuitate BONAS AEIERES nobis miserat vt ibi eius aduentum expectare melius possemus. Gaudebamus igitur nos quidem, sed qui cum duabus BURGENTIN venerant, dolebant admodum vicem Christianorum à nostrâ parte occisorum. Concluisimus igitur communi consilio, non diutius in corporis Christi apud THYEMBVS commorari, & conscensis nauibus, omnes ciuitatē BONAS AEIERES petiimus & ad nostrum Ducem MARTINVM DOMINGO EIIOLLA peruenimus, qui quidē aduentu nostro stupefactus, dolebat admodum cladem populi, nec quid faceret sciebat, siquidem & victu propemodum omni iam destituebamur.

Consultatio Christianorū.

Christiani in ciuitate Bonas Aeieres conueniunt.

Cæterum cum 5 dies in BONAS AEIERES fuisset, aduenit ecce nauis quædam ex Hispania cui nomen est CARABELLE, quæ referebat nauem aliam venisse ad S. CATHARINAM, cuius Dux vocaretur ALBERVNZO GABRETO habens secum 200 armatos ex Hispania aduectos.

Hoc cum audiuisset Dux noster, iussit præparari ex duabus istis nauibus, nauem vnā, quam vocant GALION, & misit eam primo quoque tempore ad S. CATHARINAM in PRIESELL, sitam 30 miliaribus à ciuitate Bonas Aeieres, addito ei gubernatore, cui nomen erat CONSSAILLO MANCHOSSA. Huic simul in mandatis dedit, vt cum ad S. CATHARINAM in PRIESELL veniret, nauem suam oryza, MANDEOCH & aliis victualibus pro suo arbitrio impleret.

Postulabat igitur Gubernator hic CONSAILLO MANCHOSSA, sibi à Duce nostro sex milites concedi, quibus fidere tutò posset, quo impetrato, assumpsit me, vnà cum sex Hispanis, cæterorum autem militum & nautarum erant viginti personæ.

Soluentes autem ex ciuitate BONAS AEIERES, spacio vnus mensis ad S. CATHARINAM peruenimus, vbi inuenimus dictam nauem quæ ex Hispania aduenerat, & Ducem eius ALBERVNZO GABRETO cum populo supra dicto. Latati igitur sumus admodum, & duos menses ibi permāsimus, implentes interea nauem nostrā Oryza, MANDEOCH & frumento Asiatico, quantum capere poteramus.

Soluimus deinde cum duabus istis nauibus, & Duce isto ALBERVNZO GABRETO atque vniuerso populo, S. CATHARINA ad ciuitatem BONAS AEIERES profecturi, & peruenimus 20 miliaria ad fluuiū PARANAV VVASSV. Hic fluuius in ingressu habet in latitudine 40 miliaria quæ latitudo 80 miliaria durat, vsq; ad portum S. GABRIEL dictum, vbi fluuius hic in latitudine habet 8 miliaria.

Descriptio fluuij Paranaui VVassu.

Cap. XVI.

Vm igitur vt dixi, 20 tantum miliaribus abessemus ab hoc flumine, circa vesperam quæ præcedit diem omnium sanctorum, conuenerunt rursus duæ istæ naues, cumque alter alterum interrogaret, an in flumine PARANAV essemus, respondit nauclerus noster nos in flumine isto esse, nauclerus autem alter dicebat nos 20 adhuc miliaribus à flumine isto abesse.

Mos & consuetudo nautarum.

Cum enim in mari duæ vel plures naues simul nauigant, solent istæ semper circa vesperam congregari, vbi alter alterum interrogat quot miliaria confecerint, & quo vento ea nocte vti velint, ne nimium separentur.

Prudentia nautica exemplum.

Postea interrogabat noster nauclerus, alterum, an sua nauis se sequi vellet, qui respondebat, se in mari mansurum ista nocte donec dies rursus oriretur, nec velle se noctu ad littus appellere. Hic nauclerus prudentior erat nostro vt mox audietis.

Nauis altera deserit.

Cum autem nauis nostra relictâ alterâ progredieretur, experti sumus maximā vim ventorum, ita vt circiter horam duodecimam vel primam noctis, terra nobis appareret priusquam anchoram nostram firmare possemus.

Naufragium.

Cum igitur nauis nostra in terram siue scopulum allideretur, & nos adhuc miliare vnum à littore abessemus, aliud quidem consilij inuenire non poteramus, quam vt rebus nostris Deo commendatis, diuinam misericordiam imploraremus. Hoc facientes ecce allisa ad scopulum nauis frangitur, pereuntibus in mari 15 viris & 6 Indianis. Aliqui tamen arreptis asseribus euaserunt. Ego & quinque alij malo adhæ-

adhærentes saluati sumus, sed de istis personis, neminem amplius vidimus, Deus ipsorum animis propitius esse velit, Amen.

Postea coacti sumus 100 miliaria pedibus conficere, donec ad portum S. GABRIEL veniremus, carentes omni victu, qui cum vestimetis & rebus nostris aliis in naui perierat, & radicibus & aliis exteraribi nascentibus nos interim sustentantes. Cum igitur ad portum S. GABRIEL venissemus, inuenimus ibi supra nominatā nauem, quæ cum Duce suo 30 diebus ante nostrum aduentum eò venerat.

*Navfragi ad
S. Gabriel per
ueniunt.*

Noster vero Dux MARTINVS DOMINGO EIIOLLA cognito hoc infortunio admodum turbatus est, nec cogitare aliud potuit, quam omnes nos in mari periisse, itaque & vigiliis & precibus pro salute animarum nostrarum supplicare & intercedere suos iussit.

*Vigilia &
preces.*

Cumque in ciuitatem Bonas Acières veniremus, vocauit ad se Dux noster MARTINVS DOMINGO EIIOLLA gubernatorem quem ablegauerat, & PILOTTAM siue nauclerum, volens de nauclero supplicium sumere. Et fuisset quidem ipse suspensus, sed multorum intercessione & precibus liberatus, cogeatur quadriēnium in nauibus BERGENTIN manere.

*Pilotta à pa-
tibus libera-
tus.*

Cum igitur, omnis populus in ciuitate BONAS AEIERES conuisset, præcepit Dux noster præparari nauiculas BERGENTIN, & coniuncto vniuerso populo, maiores istas naues exussit, ferrū tamen cōseruauit atq; reposuit. His ita peractis profecti rursus sumus ad ciuitatem Noster Signora defumfion, ibiq; biennium commorantes, resolutionem & mandatum Regiæ Maiestatis expectauimus.

Interea venit Dux quidam alius ex Hispania nomine ALBERVNZO CABESSA de BACHA. Hunc Regia Maiestas gubernatorem quatuor nauium (ex quibus duæ magnæ, & duæ KARABELLA erant) 400 armatis & 30 equis dederat. Hic cum ad portū quendam in PRIESIEL, qui vocatur VVIESSAI, vel ad portum cui nomen est S. CATHARINA, vna cum suis venisset, constituit sibi de victu & rebus necessariis aliis prospicere, emisitque duas CARABELLE ad octo ferè miliaria ab isto portu, ad emēda victualia, quas CARABELLE ingēs in mari tempestas oppressit, ita vt exceptis hominibus, ambæ interierint. Hoc infortunium cum Dux ille cognouisset, nō audebat sese amplius mari committere, maxime cum maiores istæ naues admodum ruinosæ essent, itaque illas confringi præcepit, & terrā ad nos RIO DELLA PLATA in ciuitatem NOSTER SIGNORA circa flumen PARABOE sitam profectus est, afferens secum 300 milites, qui de 400 remanserant, reliquis fame & morbis diris sublati.

*VVieffai por-
tus.*

*Naues sub-
mersæ.*

*Naues fran-
guntur.*

Hic Dux in itinere octo mensibus fuit, & à portu isto S. CATHARINA ad ciuitatem Noster Signora defumfion 500 miliaria numerantur.

Afferebat autem etiam ex Hispania de gubernatione sua, Regiæ

Gubernatio
supremi Du-
cis.

Maiestatis mandatum, postulans vt Dux noster MARTINVS DOMINGO EIIOLLA gubernationem & imperium sibi planè cederet, & vniuersus populus sibi impostèrū pareret. Huic requisito Dux noster MARTINVS DOMINGO EIIOLLA cum populo suo non repugnabat, modo certis & illustribus documentis probare posset hoc imperium à Regia Maiestate sibi datum, verum documenta ista extorquere nemo poterat, itaque sacrificuli & duo vel tres centuriones effecerunt, vt dictus ALBERVNZO CABESSA imperium obtineret, & populo postmodum præesset, sed de successu & gubernatione eius impostèrum audiemus.

Cap. XVII.

Numerus Christi-
anorum.

Rincipio igitur exploratione populi facta, cognouit dictus ALBERVNZO CABESSA numerū nostrorum militum esse in vniuersum 800 virorum. Quo tempore etiam fraternitatem cum MARTINO DOMINGO EIIOLLA contraxit, ita vt MARTINO DOMINGO EIIOLLA nō minus iuris in populum, quam antea, haberet.

Bergentine-
mittuntur ad
querendū vi-
tum.

Post hunc delectum & lustrationem quasi populi, iussit ALBERVNZO CABESSA de BACHA, 9 nauiculas BERGENTIN parari, constituitque in altum fluminis PARABOE nauigare, quousque possit. Sed interea tamen temporis antequam naues istæ pararentur, tres BERGENTIN emisit cum iis viris, iubēs vt nauigarent quousque possent, & Indianos peruestigarent, qui haberent MANDEOCH, & frumentum Asiaticum, quod est MEIIS. Additis ipsis duobus Decurionibus, qui erant ANTONIVS GABERO & DIEGO TABELLINO.

Lapides cæru-
lei in labiis.

Venimus igitur primo ad nationem quandam, quam vocant SVRVKVVERS. Hæc natio abundabat frumento Asiatico, MANDEOCH & aliis radicibus veluti MANDVES; quæ nucibus auellanis non absimiles sunt, & aliis; habet etiam pisces & carnes. Viri in labiis cæruleos lapillos gestant magnitudine calculorum, quibus in fritillo vtimur. Mulieres circum pudenda velatæ incedunt.

Achkerè Dux
Indianorum
frangulatur.

Relictis apud hunc populum nauibus & quibusdam qui eas custodirent, terram istam quatuor diebus perlustrauius, & inuenimus pagum quendam CARIORVM, quorum numero ferè 3000 erant, cumque cum ipsis locuti essemus, reuersi sumus ad naues nostras & proficiscentes labente fluuio PARABOE, venimus ad nationem quam vocat ACHKERER. Hic oblatae sunt nobis literæ à Duce nostro ALBERVNZO CABESSA de BACHA scriptæ, quibus præceptum erat vt supremum Indianorum eius loci Ducem, ACHKERER vocatum, suspenderemus. Hoc mandatum sine vltiori delibera-

VERISS. DESCRIPTIO.

31

liberatione tribunus noster impleuit, vnde ingēs postmodo bellum ortum est, vt iam sequetur.

Post strangulatum hunc Indianum, reuersi rursus sumus ad ciuitatem NOSTER SIGNORA DESVMSION referentes Duci nostro ALBERNVNZO CABESSA de BACHA quicquid hoc itinere à nobis cognitum & effectum fuisset. Postulabat igitur à supremo Indianorum, qui in ea ciuitate NOSTER SIGNORA DESVMSION *Christiani auxilium Indianorum petunt.* erant, præfecto, vt 2000 Indianos nobis adiungeret, qui nobiscum flumen PARABOE ascenderent.

Huic petitioni nihil CARIi repugnabant, monentes saltem Ducem nostrum, vt deliberaret quid ex re sua futurum esset, totam enim regionem DABERE CARIORVM in armis esse, qui DABERE *Dabere contra Christianos in armis.* frater strangulati istius ACHKERES, fuit & mortem fratris sui in Christianis vlcisci voluit.

Cogebatur igitur Dux noster hoc iter intermittere & sese ad pugnam parare. Quare iurato suo fratri MARTINO DOMINGO EIIOLLA, mandabat vt acceptis 400 & 2000 Indianis dictis istis DABERE vel CARIOS obuiam iret, & eos cum omnibus suis extirparet.

Huic mandato obtemperans MARTINVS DOMINGO EIIOLLA *Expeditio contra Dabere.* proficiscebatur cum hoc populo ex ciuitate NOSTER SIGNORA DESVMSION, in occursum hosti, admonens eos primo nomine Regiæ Maiestatis, &c. Sed hic DABERE hanc admonitionem respuens nolebat vllas conditiones pacis accipere, habebat enim ingentem exercitum, & firmarat pagos suos PALLISATTE, hoc est, muro ligneo, ita *Pallisatte murus ligneus.* quidem vt quilibet pagus tres eiusmodi muros haberet, præter fossas quamplurimas, de quibus supra diximus. Sed hæc præsidia nobis iam erant explorata.

Itaque in quartum vsque diem in expeditione fuimus, donec victoria consecuta, tribus horis ante exortum solem, in pagum irumperemus, & quicquid nobis occurrebat interficeremus, comprehensis & in vincula coniectis multis mulieribus.

In hac pugna 16 Christiani ceciderunt, & multi vulnerati sunt. *Pugna Christianorum cum Daberis.* Non pauci item qui à nostris partibus erant Indiani interfecti. Sed ipsi parum profecerunt, nam ab ipsorum parte circiter 3000 ex CAMBELLES trucidati sunt.

Paulo post venit DABERE cum populo suo, & implorans gratiam, petiit vt redderemus ipsis vxores & liberos suos, promisitq; se *Daberi gratiam implorant.* nobis subiectos in omnibus semper futuros, itaque Dux noster de mandato Regiæ Maiestatis, in gratiam eum recepit.

Firmata pace, reuersi sumus ad generalem nostrum Ducem *Fœdus Christianorum cum Daberis.* ALBERNVNZO CABESSA de BACHA referentes ipsi quomodo *Indiani 2000 milites Christianis assignant.* res esset gesta. Qui consilio inito, de pposito suo itinere cōtinuando, requirebat ab isto DABERE, 2000 bene armatos Indianos, q nobiscū irent,

*Præsidium ci-
uitatis Noster
Signora.*

irent. His nulla difficultate impetratis, iubebat CARIOS, 9 nauiculas Bergētin, rebus necessariis instruere. Quo facto assumpsit de 800 Christianis, 500, reliquis 300 in ciuitate Noster Signora desumtion relictis, quibus centurionem dedit IOHANNEM SALLEISSER, & ita vnā cum 500 Christianis atque 2000 Indianis discessit, flumen PARABOE ascendendo.

*Numerus Ber-
gentin & Zil-
len.*

CARIOS populi habebant 83 CANAEN vel ZILLEN, Nos vero Christiani habebamus 9 nauiculas BERGENTIN, & in qualibet naui duos equos, sed equi quidem hæc 100 miliaria, in terra confecerunt, Nos vero aqua profecti sumus vsque ad montem, qui vocatur S. FERNANDO, vbi equis nostris in naues receptis, denuo soluiimus & ad hostes nostros PEIEMBAS peruenimus, qui quidem nostrum aduentum non expectarunt, sed cum vxoribus liberisque aufugerant, pagis suis & ædibus flamma exustis. Postea 100 miliaria progressi populum nullum cōspeximus, donec ad nationem quandam veniremus, quæ BACHEREOS vocatur. Natio est admodum populosa, extenditur ad 100 miliaria, abundat piscibus & carne, reperiuntur etiam ibi multæ nauiculæ CANAEN de quibus non attinet multa scribere, mulieres velatis incedunt pudēdis, nobiscum loqui nolebant, sed visis nobis fugam dabant. Ab his peruenimus ad nationem quandam SVRVKVSIS dictam, vbi supra dictæ tres naues erant. Populus hic à BASCHEREIS 90 miliaribus abest, excipiebant nos admodum humaniter, singuli cum vxore & liberis suis seorsim habitāt, viri orbiculum ligneum calculi instar lusorij ab auricula dependentem habent. Mulieres labia exornant lapide crystallino fusci coloris, magnitudine vnius digiti. Formæ sunt elegantis & nudo corpore incedunt. Natio est admodum magna, frumento Asiatico, MANDEOCH, MANDVIS, PADADES, piscibus & carne abundans. Cæterum Dux noster interrogabat eos de CARCHKAREIS. Itemque de CARIOS, verum ipsi de CARCHKAREIS respondere non poterant, de CARIIS dicebant, eos adhuc in ædibus suis esse, sed res aliter habebat.

*Orbis ab auri-
cula dependēs.*

*Mulieres for-
mosa.*

*Frumentum
Asiaticum.*

Cap. XVIII.

*Preparatio ad
uer.*

*Non plus vl-
tra.*

Postea præcepit Dux noster, vt nos ad iter pararemus, velle se terram siue regionem istam perlustrare relictis apud naues 150 viris. Atque ita acceptis 350 Christianis, 18 equis & 2000 Indianis vel CARIOS qui ex ciuitate NOSTER SIGNORA DESUMSION nobiscum venerant, ad perlustrandam terram abiit. Progressi autem 18 diebus, cum neque CARIOS nec quenquam hominum inueniremus, & iam victu necessario ferè destitueremur, coacti sumus cum Duce nostro ad naues nostras reuerti, præsertim cum

cum Dux noster ad res gerendas parum esset idoneus, & paucos ex militibus sibi fauente haberet. Cumq; reuerteremur præmisit Hispanum quēdam FRANCISCVM RIEFFERE vnā cum 10 aliis armatis, iussitq; vt 10 diebus progredierentur, & si interea temporis populum nullum inuenirent, ad naues nostras redirent, vbi eorum aduentum vellet expectare.

Hi inter eundem inuenerūt nationem Indianorum admodum populosam, frumento Asiatico, MANDEOCH & radicibus aliis æque vt cæteri abundantem. Verum Hispani populū istum accedere non audebant, sed ad nos reuersi sunt, referentes Duci nostro quod viderant, hoc audito constituit cum exercitu eò excurrere, sed aqua impeditus illud intermisit. Nauē igitur 80 viris instruxit, & addito nobis cēturione ERNANDO RIEFFERE misit nos in altum fluminis PARABOE ad quærendum populum, qui vocatur SCHERVOS, addito mandato, vti isthic loci duos saltem dies in terra progredieremur, & ipsi postea referremus regionis & populi istius statum.

Soluentes igitur, primo statim die, ad 4 miliaria peruenimus ad nationem quæ vocatur SVERVEKVESIS, hi populi in Insula quadam 30 ferè miliaribus longa, & vndique fluuio PARABOE cincta habitant. Vescuntur MANDEOCH, MEIIS, MANDVIS PADADES, MANDEPORE, PARPII, BACHEKV & aliis radicibus, piscibus item & carne. Viri & mulieres supradictis SVRVKVSIS similes sunt. Apud hosce populos per noctem mansimus, sequenti vero die 10 CANAEN vel ZILLEN, nos comitati sunt, vt iter nobis monstrarent, & nobis cibū subministrarent, bis enim quotidie feras & pisces capiebant, quibus vesceremur. In hoc itinere sex diebus eramus, & postea peruenimus ad nationem, quā vocant ACHKERES, populum valde copiosum, tanta in vtroq; sexu proceritate, quanta nullos tota RIO DELLA PLATA homines vidi. Hi ACHKERES tribus miliaribus à SVERVEKVSIS absunt, quod comedant præter pisces & carnem non habent, mulieres circū pudenda velatæ sunt. Apud hosce ACHKERES diem vnū substitimus, quo die dicti SVRVKVISI suis CANAEN domum sunt reuersi. Illis discedentibus, postulabat centurio noster ERNANDO RIEFFERE, vt ACHKERIS viam nobis monstrarent, ad SCHERVOS, qui prompti, octo nobiscum CANAEN profecti sunt, & vt haberemus victum necessariū, bis in die pisces & feras ceperunt. Hæc autem natio cur ACHKERI dicti sint, hæc est causa.

ACHKARVS piscis est tam duram habens cutem, vt neq; cutro neque sagitta Indica lædi & vulnerari possit, non exigua est magnitudinis, & multum damni reliquis piscibus infert. Oua eius quæ ad tres vel quatuor passus ab aqua in terram ponit, saporem Moschi habent, cibum præbet bonum, & minimè noxium per se, cauda eius in deliciis habetur.

In Germania nostra putatur hic piscis admodum noxium &

E

pesti-

Milites duci
non fauent.

Exploratores
regionis.

Vu aquarum
expeditionem
impedit.

cibi.

Homines pro-
ceri.

Achkari ety-
mon.

Descriptio mi-
randi piscis.
Moschus ex
piscis.

*Nota
Basiliscus, Cro-
codilus.*

pestiferum esse animal, & vocatur crocodilus, estque communis opinio, eum qui hunc piscem saltem intuetur, etiam si piscis habitu infectus non sit, certissima morte mori, quod quidem veritati consentaneum esse nemo negauerit, siquidem homini, etiam si crocodilum non aspiciat, certo certius moriendum est.

*Pisces speculo
interficere.*

Dicitur etiam vulgò, quod si piscis hic in fonte quodam reperiatur atque appareat, nullam esse rationem aliam eum interficiendi, quam si speculum ipsi opponatur, in quo sese ipsum contemplari & intueri possit, tum enim aspectu suæ ipsius deformitatis subito eum interire & mori.

Hæc autem omnia quæ de hoc pisce proferuntur figmenta sunt & fabulæ, si enim vera essent, vel centies mortuus fuisssem, qui piscium illorum ultra 3000 cepi & comedi, neque etiam de hoc pisce aliquid scripsissem, nisi naturam ipsius probè cognitam & perspectam haberem.

*Homines bar-
bati.*

Cæterum cum venissemus ad populum SCHERVIS, quo ab ACHKERES 36 miliaria numerantur, quæ 9 diebus emensi sumus,prehendimus, nationem eam esse satis populosam, sed tamē non erant isti SCHERVES apud quos Rex Indorum habitat. Hi SCHERVES autem barbati sunt, & circulum ligneum ab auricula depēdentem habent, ita ut aures circulo isti mirabiliter sint circumuolutæ. Viri etiam lapidem crystallinum cærulei coloris, instar calculi lusorij in labiis gestant.

Cap. XIX.

Viri picti.

*Femina arti-
ficiose picta.*

Orro hi homines picti sunt cæruleo colore, à vertice usque ad genua, & pictura repræsentat formam caligarum.

Fœminæ vero alio modo pictæ sunt, nempe cæruleo quidem colore à pectore usque ad pudenda, sed tam artificiosè, ut non faciliè apud nostros pictorem inuenire possis, qui artem istam imitari possit.

Auerte oculos.

Incedunt corpore plane nudo, & formæ sunt suo quidem modo satis elegantis, ita ut nec in tenebris ab eis abhorreret.

Apud hos SCHERVIS commorati sumus vnum diem, & postea constituimus tribus diebus ad Regem quendam proficisci habitantē 14 miliaribus ab hisce populis, apud homines qui etiā SCHERVIS vocantur, sed regio eius quatuor tantum habet miliaria, excepto pago quodam ad flumen PARABOE sito.

Reliquimus autem in loco superiori nauem nostram, & 12 Hispanos, qui eam custodirent, donec nos reuerteremur, dato SCHERVIS mandato, ut Christianis ibi commorantibus, omnibus humanitatis officiis adessent, quod etiam fecerunt.

Nos

Nos vero adhuc biduum ibi commorati, ad iter nos rebus ne-
cessariis omnibus parauimus, postmodū traiecto isto flumine PRABOE ad Regem peruenimus isthic loci habitantem.

Rex Scheruorum.

Cap. XX.

Quoniam autem non ultra miliare vnum à loco isto abes-
semus, venit nobis obuiam ipse SCHERVORVM
Rex, vnà cum duodecim millibus virorum, in pla-
no campo, pacificè, via qua incedebant octo passuū
lata erat, floribus & gramine ad pagum vsque strata
& exornata, ita vt nelapis quidem vellignum vela-

*Flores para-
disi.*

liud quid in ea appareret. Rex iste secum musicā suam habebat, tym-
panistas & tibicines, & tum quidem temporis præceperat, vt ab vtro-
que latere subditi ceruos & alias feras venarentur. Et ista quidem ve-
natione 30 ferè ceruos & 20 struthios vel IARDV acceperunt, ita vt
spectatu iucunda esset venatio. Cum autem pagum ipsorum ingres-
si essemus mandauit Rex singulis ædibus binos introduci Christiani-
nos, & tribunum nostrum cum suis ministris in ædes regias assum-
psit, ego vero in ædes non procul à Regiis ædibus distantes introdu-
ctus sum. Tum præcepit Rex SCHERVORVM, vt subditi sui nobis
Christianis de rebus omnibus necessariis prospicerent. Et Rex qui-
dem vitam regiam & satis pro ratione istius loci, splendidam agebat.

*Christiani à
Rege Scheru-
orum humani-
ter excepti.*

Tibicines in mensa adesse & in prandio eum exhilarare coge-
bantur, quin & choreas cum formosissimis quibusque foeminis viri
artificiosissimè inter edendum ducebant, quas quidem tanta cum
voluptate & admiratione aspeximus, vt vel ciborum obliuiscere-
mur.

Musici.

Chorea.

Populus hic Scheruis per omnia similis est, de quibus supra di-
ctum est, foeminæ ipsorum pallia ex gossypio faciunt, & variis ima-
ginibus ceruorum, struthiorum, ouium Indicarū, & aliarum rerum
intertexunt, quæ quidem variis vsibus accommodantur. Foeminæ
hæ admodum elegantes, affabiles & artis amatorix peritissime sunt,
& vt mihi quidem videtur calidioris temperamenti.

*Pallia gossypi-
na.*

Hoc igitur in loco quatuor diebus commorati sumus, interea
interrogabat Rex, tribunum nostrum, cuius rei gratia aduenisset, &
quò dirigere iter suum vellet, cui respondit tribunus siue capitaneus
noster, aurum sese & argentum quærere. Obtulit igitur ei Rex coro-
nam argenteam, Marcam vnā cum dimidia habentem. Item PLE-
NISCHVNUM ex auro puro spithamam cum dimidia longam, &
dimidiam spithamam latam, præterea etiam PRVSSELLE, hoc
est, thoracem argenteum & vasa argentea alia, dixitque se neq; auri
neque argenti plus habere. Has res autem ex bello sese cum AMAZO-
NIBVS quondam gesto accepisse.

*Corona argen-
tea. Plenische
aureum.*

Cumque AMAZONVM meminisset, & diuitiarum quibus ipsi abundant; interrogabat capitaneus noster, quot miliaribus dicti AMAZONES abessent, & nunquid mari ad eos peruenire possemus. Cui respondit Rex, mari ad eos peruenire nos non posse, terra vero si ad eos ire vellemus, iter illud nō posse nisi duobus mensibus continuis absolui. Atque vt de AMAZONIBVS aliquid annotem:

*De profectio-
ne ad Ama-
zoes.*
*Mulieres vnā
mamillam ha-
bentes.* Fœminæ AMAZONES, vnā tantum habent mamillam, viros suos ter vel quater in anno ad se admittunt, atque vbi grauidæ infantem masculum pariunt, eum post partum viro vel patri transmittunt.

*Amazones
cur mamillam
exurant.* Fœmellam vero si enitantur, eam apud se retinēt, & dextram ei mamillā exurunt, ita vt renasci amplius non possit, cuius rei causam habent vt capiendis armis & arcubus aptiores fiant, bellatrices enim fœminæ sunt & maxima aduersus hostes suos bella gerunt.

*Rex Ama-
zorum* Fœminæ hæ in Insula habitant satis magna, & aqua vndique cincta, ad quam non nisi istis CANAEN nauibus, accedi potest. Atqui in hac Insula AMAZONES aurum & argentum non habent, sed in TERRA FIRMA, quæ regio est vbi viri habitant, maximas habent diuitias. Natio est ingens & populosa, & Regem habent nomine IEGNIS.

Petiit autem noster centurio, ERNANDO RIEFFERE, vt dictus SCHERVORVM Rex, aliquos nobis ex subditis suis adiungeret, qui suppellectilem nostram portarent, & iter nobis monstrarent, velle enim se ad dictos AMAZONES proficisci. Rex ad hoc quidē promptus erat, sed simul tamen etiam admonebat, terram isto quidem tempore aqua prorsus esse obductam atq; inundatam, vt iter illud admodum difficile & vel impossibile futurum sit, verum nos fidem ipsi nō habentes Indianos istos nobis adiungi petiuimus. Adiunxit igitur Rex capitaneo nostro 20 viros, qui suppellectilem ipsius portarent, & nostrum cuique 5 Indianos, qui curam nostri haberent, erat enim octo diebus nobis progrediendum vt Indianum nullum videremus.

*Ignis in aqua
quomodo ex-
trui possit.* Postea peruenimus ad nationem quæ vocatur SIBERII, populum nimirum, hisce SCHERVOS quoque ad linguam & alia, per omnia similem. Sed octiduum hoc continuè in aqua ad genua vsque versati sumus, ita quidem vt emergere ex ea neque die neque nocte possemus, quin & ignem extruere volentes multa comportare ligna coacti sumus, atq; in lignorum aceruo ignem accendere, vt cibos coquerere possemus.

Musca. Accidit sæpè numero vt focus iste ligneus igne consumptus, vnā cum ollis in aquam laberetur, & nos ieiuno stomacho iter continuare cogeremur. Accedebat etiam hoc quod à muscis nos vix tueri & defendere poteramus, quæ quidem ita nos insectabantur, vt somnum capere nobis parum liceret.

Interrogauimus igitur SIBERIOS an imposterū etiam aquam essemus

essemus habituri, qui dicebant, quatrimum nobis adhuc in aqua
 progrediendum esse, & præterea 5 dies in terra arida. Peruenimus post-
 ea ad nationem aliam quam vocant ORTHVSIOS. Hi monebant nos
 vt conuersi recederemus, quod nostrum pauci admodum essent. Hoc
 autem recusantes constituimus SCHERVOS comites nostri itineris re- *Scherui fide-*
 mittere, sed ipsi hoc recusabant; mandatum enim ipsis Rex dederat, *les.*
 vt nos non defererent, donec ex regione ista reuerteremur.

Adiungebant igitur nobis dicti isti SIBERIOS 10 personas, quæ
 nobis vna cum SCHERVIS iter monstrarent, ad ORTHVESERIS, itaq; *Iter per aquã*
 7 adhuc diebus in aqua pubetenus ambulauimus, quæ aqua tam ca- *calidam.*
 lida erat ac si igne fuisset calefacta, & eam quidẽ cum potum alium
 non haberemus, etiam bibere cogebarur. Nemo tamen existimet
 hanc fuisse aquam perennem alicuius fluminis, torrẽs enim erat seu *Vnde ista vñ*
 aqua ex assidua & copiosa pluuiã proueniens, regio namq; alias pla- *aquarum.*
 na est & ad peregrinandum satis apta, sed nos incommoda huius a-
 quæ postmodum non exigua deprehendimus, vt mox audiemus.

Cap. XXI.

Postea die nono ad pagum ORTHVESER circa meri-
 diem hora fermè vndecima peruenimus, & horam
 vnam progressi, in medium pagum ad ædes ducis i-
 storum ORTHVESER.

Et eo quidem tempore dira lues istos ORTHVES- *Lues apud Or-*
 SER inuaserat plurimi enim subita morte perierant, *thueser.*
 fame nimirum confecti, cum nihil haberent quod ederent, DVCK-
 SVS enim siue cicadæ iam secunda vice omnia eorum frumenta & *Cicada.*
 fruges in arboribus & agris absumpserant. His auditis admodum per-
 terrefacti sumus, neq; diu ibi subsistere poteramus, cum parum no-
 bis cibi superesset. Interrogauimus igitur ducem istorum ORTHV-
 ESSER de AMAZONIBVS, qui respondit iter integri mensis nobis
 adhuc restare, & regionem aquis plurimis ubiq; scatere, quod re ipsa
 etiam sumus experti. Obtulit autem primas istorum ORTHVESER
 centurioni nostro quatuor PLEINISCH ex auro, & quatuor annu- *Annuli argen-*
 los ex argento, annulis enim eiusmodi, brachia populi isti exorna- *tei.*
 bant, PLEINISCH vero in fronte pro ornamento gerunt, eadem ra-
 tione qua in hisce regionibus potentissimi Magnates catenulas au-
 reas de collo dependentes habent.

Pro his rebus reddebat ipsi noster centurio ligones, cultros, co- *Munera Chri-*
 rallia, forfices, & alias eiusmodi merces, quas Norimberga nobis sup- *stianorum.*
 peditat. Plus quidem libenter ab ipsis postulassemus, sed verebamur
 ne eos in nos concitarem, cum nostrum pauci admodum essent,
 Indianorum vero in isto pago tanta erat multitudo, quãtam in vno
 loco nondum videramus, & profecto nisi famem tantam & luem
 sensissent, de nobis actum fuisset.

*Christiani a-
groti reuer-
tuntur.*

Reuerſi ſumus igitur ad ſupra nominatos SIBEROS, & in iti-
nere quidem cibum nobis ſuppeditabat PALMA arbor, CARDES
& aliæ radices ignotæ & ſub terra naſcentes. Poſtea ad SCHERVIS
rurſus peruenimus, ſed maximam partem egroti, triginta enim con-
tinuos dies in aqua verſati eramus, quin imo bibere etiam eam pro-
pter defectum melioris aquæ, cogeſbamur, tametſi aliquando tur-
bulentiſſima eſſet.

Commorati ſumus ergo apud SCHERVIS illos, vbi Rex ha-
bitat quatuor diebus, qui nos humaniſſimè rurſus acceptos liberali-
ter tractabant, præceperat enim Rex, vt de rebus omnibus nobis pro-
ſpicerent.

*Lucrum Chri-
ſtianorum.*

In hoc itinere quilibet noſtrum pro ſua parte, ferè 200 corona-
tos lucratus fuerat ex palliis, goſſypio, auro & argento, pro quibus
nos Indianis cultellos, corallia, forſices, ſpecula, & id genus alia de-
deramus.

*Seditio inter
Chriſtianos.*

Poſthæc nauigauimus rurſus ad generalem noſtrum Ducem
ALBERNVNZO CAYESCA de BACHA, qui, cū ad naues veniſ-
ſemus, miſſis ad nos legatis, interdixit nobis, ne ex nauibus noſtris e-
grederemur, donec ipſe ad nos veniret, idque ſub pœna capitis. Ve-
niens autem ipſe Capitaneum noſtrum ERNANDO RIEFFERE
captiuum aſſumit, & nobis omnia, quæ ex regione iſta nobiſcum at-
tuleramus & lucrati eramus, eripit, quin imò de capitaneo noſtro
ERNANDO ab arbore ſuspendendo deliberat. Itaq; nos qui adhuc
in BERGENTIN eramus, ingentes turbas dedimus, & vnâ cum fa-
miliaribus noſtris qui in littore erāt, tumultum excitauimus aduer-
ſus Ducem noſtrum ALBERNVNZO CAYESCA de BACHA, po-
ſtulantes vt capitaneum vinculis liberaret, & quæ nobis eripuifſet
reſtitueret, niſi aliud quid experiri mallet. Quare cum ALBERNVN-
ZO CAYESCA de BACHA ſeditionem hanc videret, & iram no-
ſtram animaduerneret, gaudebat ſibi datam occaſionem & cauſam
capitaneum noſtrum ERNANDO dimittendi, reddebat etiam no-
bis quæ eripuerat, & amicis verbis nos lenire & quietos reddere cō-
nabatur. Quid autem ipſi poſtea acciderit, mox audietis.

*Albernunzo
reddit erepta
militib. bona.*

*Albernunzo
relationem de
itinere requi-
rit.*

*Cauſa impor-
tunitatis AL-
bernunzo.*

His igitur tranſactis, & pace rurſus conſtituta, petebat à capita-
neo ERNANDO RIEFFERE & nobis, vt ſtatum & conditionem
Regionis, quam perluftraueramus, ipſi exponeremus, & cauſam ſi-
mul diceremus cur tam diu emanſiſſemus. Rationem igitur ipſi hu-
ius noſtri itineris talem reddidimus, vt in ea acquieſcere coactus ſit.
Quod autem tanto impetu nos inuaſerat, & bona nobis noſtra eri-
puerat, vnica & ſola cauſa erat, quod mandati ipſius immemores, vl-
tra præſcriptum tempus abuiſſemus præceperat enim ipſe: vt nō vl-
terius quā ad SCHERVOS proficiſceremur, & ab his itinere quatuor
dierum progreſſi, regionem iſtam exploraremus. Nos vero à dictis
SCHERVIS, itinere 18 dierum terram iſtam perluftraueramus.

Ad

Ad hanc nostram relationem constituit Dux noster ALBERNVNZO CAYESCA de BACHA, cum vniuerso populo in regionem, ex qua nos reuersi eramus, proficisci, nos autem milites consentire nolebamus, hoc potissimum tempore, quo regio ista propter vim aquarum inuia erat.

Maxima præterea populi pars infirma erat valetudine, neq; etiã dictus Dux ALBERNVNZO CAYESCA de BACHA in magna apud populum vel authoritate vel gratia erat, erat enim homo ineptus tantis rebus gerendis, vtpote qui per omnem vitam imperio nulli præfuerat.

Manfimus igitur duos menses apud dictos SIBERIS, quo tẽpore febris correptus Dux ALBERNVNZO CAYESCA de BACHA vehemẽter laborare cœpit. Et quidem si mortuus fuisset, populo nõ multas excussisset lachrymas, talia scilicet in milites eius extabant merita.

Cap. XXII.

IN hac regione SVRVCKVSSIER nullũ Indianum 40 vel 50 annos natum vidi, neque vllam regionem tam insalubrem, per omnem meam vitam cognoui, sita est enim sub tropico cancri, vbi sol est altissimus, & propter varios morbos non immerito regioni S. THOMÆ comparatur. Apud SVRVCKVSSIER stellam rursus vidi, quam vrsam maiorem vocant, eam enim amiseramus, cum essemus in Insula S. IAGO.

In morbo suo præcepit Dux noster, vt nostrum 150 Christiani, assumptis 2000 Cariis, quatuor nauibus BBRENTIN ad Insulam SVRVKVSIS itinere 4 miliarium excurreremus & populus SVRVKVSIS omnes interficeremus nulli ætati parcentes. Dicti hi SVRVKVSIS quomodo nos antea acceperint, supra diximus, quam verò nos ipsis mercedem iam reddiderimus, mox patebit, Deus novit ipsos præter omne meritum summa iniuria esse affectos.

Cum ad pagum istum, ipsis nihil minus cogitantibus venissemus, occurrerunt nobis pacificè ex ædibus suis, armis, arcubus & sagittis pulchrè ornati: Mox autem tumultu inter CARIOS & SVRVKVSIS, exorto, emisimus in SVRVKVSIS tormenta nostra, & benè multos interfecimus, postea succenso pago ipsorum, 2000 ferè, promiscuè ex vtroque sexu, vnà cum vniuersa ipsorum substantia, nobiscum adduximus, reuertentes ita ad Ducem nostrum ALBERNVNZO CAYESCA de BACHA, cui hoc facinore pulchrè satisfactum erat.

Cæterum cū populus noster partim infirma valetudine, partim odio erga Ducẽ laboraret, nihil amplius efficere poterat, itaq; nauẽ rursus parari iubebat, quo factò, oēs ad ciuitatẽ NOSTER SIGNORA

DESUMSION, reuersi sumus, vbi reliquos Christianos reliqueramus, cum eò venissemus, febris laborans Dux noster, totos 14 dies sese in ædibus suis cōtinebat, & hoc quidem vt omnibus manifestum erat, ex improbitate potius & malitia quam ex infirmitate, ingens enim fastus in ipso erat, ita vt ne quidem milites alloquio dignaretur, sed potius omni eos iniuria afficeret.

Virtutes Ducum.

Imperatorem vel Ducem, qui populum rectè regere & gubernare vult, decet utiq; , vt sese placidum mansuetum & affabilem omnibus præbeat, nō supremis saltem sed & infimis quibusq; & postremis. Decet præterea vt talem sese præstet, qualis videri vult, maxime vero prudentia & rerum gerendarum peritia aliis antecellat, turpe enim est & detestabile, aliquem honori magis & vanissimæ gloriæ, quàm prudentiæ & sapientiæ studere. Neq; vero etiam propter munus sibi demandatum cristas aliquis erigere, & alios præ se ex alto quasi contemnere debet, quo quidem vicio gloriosum istū militem Thrasonem apud Terentium laborasse nouimus, nō enim propter Ducem vel capitaneum milites, cōscribuntur, sed vice versa propter milites Dux aliquis vel centurio constituitur.

Thraso Terentij.

Intolerabilis superbia Ducis.

Noster vero hic Dux neminem audiebat, & nullo personarum vel respectu vel delectu habito, in omnibus superbiæ & fastui suo satisfieri cupiebat.

Consilium aduersus Ducem.

Communi igitur consilio tandem, ab omnibus tam nobilibus quam ignobilibus, decretum est, vt Dux iste ALBERNVNZO CAYESCA de BACHA, captiuus ad Maiestatem Regiam transmittetur, & Maiestas Regia edoceret de virtutibus, quibus instructus, populo præfuerit hætenus, & de fortibus ipsius factis, præclarisque facinoribus hætenus in India præstitis.

Albernunzo Dux captiuus in Hispaniam mittitur.

Congregati igitur qui à Maiestate Regia muneribus quibusdam præfecti erant. Quæstor MAVTNER & secretarius, quorum nomina sunt, ALBERNVNZO GABRERO, THON FRANCISCO MANCHOSSA, GARZE HAVNEGO, PHILOPO de CASTRA, &c. assumpserunt 200 milites, & dictum ALBERNVNZO CAYESCA de BACHA ducem nostrum ex improviso oppressum, ceperunt, quod quidem factum est die S. Marci, Anno 1543. Postea per annum integrum captiuum detentum, naui quam CARABELLA vocant, omnibus rebus necessariis instructæ, cum duobus aliis præcipuis viris, impositū in Hispaniam ad Maiestatem Regiam miserunt.

Martinus Domingo Eiolla dux constituitur.

Hisce peractis, necessarium erat vt alium eligeremus, qui in ea regione populū gubernaret, donec à Maiestate Regia alius quispiam huic muneri præficeretur, & visum est nobis omnibus, de sententia cōmunitatis, id muneris MARTINO DOMINGO EIOLLA rursus offerre, qui etiam antea ei præfuisset, maxime cum & ipse de vniuerso populo benè meritus esset, & populus ei maxima ex parte, admodum faueret.

Quam-

Quamuis quidam adfuerint, ex familiaribus nimirum & amicis ALBERNVNZO CAYESCA de BACHA, quibus hoc nostrum consilium non per omnia placeret.

Hoc tempore ego hydrope admodum laboravi, quem morbum apud ORTHVSSOS attraxeram, vbi tamdiu in aqua versatus, & maximam inopiam expertus fueram, vt supra dictum, cuius effectum satis nunc demum deprehēdimus, siquidem fere 80 nostrum eodem tempore variis morbis laborauimus, ex quibus tantum 30 saluati sunt, & pristinam valetudinem recuperarunt.

Author hydrope laborat.

Post discessum autem ALBERNVNZO CAYESCA de BACHA ingens in populo nostro orta est cōtentio & discordia, cœpimus enim alter alteri inuidere, & eiusmodi vitam agere, vt facile crediderim ipsum Satanam tum temporis inter nos imperium suum obtinuisse.

Bellum intestinum inter Christianos.

Et quidem intestinum hoc bellum propter discessum ALBERNVNZO CAYESCA de BACHA duos annos durauit. Interea CARIOS populi, qui nobis fœdere iuncti erant, cum viderent istiusmodi diffidia & bella in populo esse, cogitabant omne regnum in seipso diuisum facile posse euerti, & propterea consilio habito, statuebant nos Christianos suppressere, & prorsus ex regione sua profligare, sed benedictus Deus, qui non passus est, hoc consilium suum habere euentum. Congregati sunt igitur magna copia, non tantum CARI, sed & AIGAI & aliæ nationes, aduersum nos. Quo viso in gratiam tandem rediimus inter nos, fecimus etiam pacem cum duabus nationibus aliis IEPERIS nimirum & BACHACHEIS. Horum populorum numerus est 5000 virorum, carnibus tantum & piscibus vescuntur, homines sunt bellicosi terra mariq; , sed terra tamen præualent, arma ipsorum sunt TARDES, dimidiis hastis similes, & affixo in extremitate filice formidabiles, insuper & cœstum in cingulo, longitudine 4 spithamarum habent absconditum.

Defectio Cariosorum à Christianis.

Cæstum.

Cap. XXIII.

Vilibet præterea horum populorum 10 vel 12 ligna fecum portat, longitudine vnus spithamæ, quorū extremitati, acutissimum instar alicuius nouaculæ, piscis dentem alligatum habent, qui piscis vocatur lingua hispanica PALMEDE, & repræsentat formā piscis quem tincam nostri appellant. Et hæc quidem arma horum populorum sunt, quibus, quomodo vtantur iam breuibus annotare libet.

Ligna dentibus pisciū alligata.

Principio pugnam dictis TARDES inchoant, cumq; vidēt se esse superiores, & hostes fugam dare velle, abiectis istis TARDES, hostem insequuntur, & cæstum pedibus eorum obiiciunt, vt in terram prosterantur, prostratis tandem hostibus capita dente isto amputant, idque tanta celeritate, qua quis se vertere potest.

Vsus horum armorum.

Capita huma-
na amputata.

Memoria vi-
ctoria.

Carij sunt in
acie.

Pugna.

Numerus in-
tersectorum.

Pagus muni-
tus.

Amida ani-
mal.

Capita ista humana post pugnam colligunt, & cutem illis abstrahunt, quam repletam materia quacunque soli exponunt, vt arefiat, arefactam tandem hastę imponunt in signum victorię, eodem modo quo apud nos, equites & Duces, signa vel trophęa sua in templis affigere atque statuere solent.

Iam, vt ad rem perueniamus, IEPERII & BACHACHEI isti, nobis auxilio venerunt, cum 1000 circiter armatis. Quo facto Dux noster assumptis 350 Christianis, ex ciuitate NOSTER SIGNORA DESVMSION egressus est, & vnicuique Christianorum tres Indianos in ministerium adiunxit. Peruenimus igitur itinere trium miliarium, ad hostes nostros, qui in plano quodam campo aciem suam iam instruxerant, numero 15000 virorum. Cum ab ipsis dimidio miliari abessemus, requieuius in sylua, nolebamus enim pugnam isto die inchoare, propter tempestatem partim, partim quod ab itinere lassı eramus. Postero autem die circiter horam sextam eos aggressi, ad horam decimam vsque, cum ipsis acriter pugnauius, donec in fugam conuersi, ad pagum quendam properarent, quatuor miliaribus inde distantem. In hac pugna, hostium 2000 interfecti sunt, quorum quidem capita Ieperij amputata secum sumserunt, Christianorum autem 10 occubuerunt, exceptis iis, qui vulnerati ad ciuitatem NOSTER SIGNORA DESVMSION remissi sunt. Cęterum nos eos ad pagum istum FROEMILIERE, insecuti sumus, vbi Dux CARIORVM erat, qui vocabatur MACHKARIA.

Hunc pagum CARIi tribus PALLAISATTE ex ligno, instar muri alicuius, factis cinxerant, quę ligna satis crassa altitudine alicuius viri in terram defossa, super terram ad tres vlnas eminebant.

Multas etiam occultas foueas fecerant lignis acutissimis formidabiles. Et vt breuiter dicam, pagus hic admodum erat munitus, & ingenti multitudine fortissimorum virorum repletus, ita vt tribus diebus eum expugnare non possemus, sed tandem tamen Dei beneficio eum superauius, fecimus enim ingentem BODELLE siue PABESSE ex pellibus ceruinis, & alterius cuiusdam animalis, quod vocant AMIDA, quod animal mulum magnitudine repręsentat, & per omnia asino simile est, exceptis pedibus, quos habet vaccarum similes, boni cibi est, & regio istis admodum abundat, cutem habet dimidium digitum crassam. Has PABESSE dedimus IEPERIIIS, reliquis vero Indianis bombardas, cuilibet etiam sclopetario duos adiunximus Indianos, PABESSE vero eiusmodi 400 factę erant.

Postea tribus locis impetũ in pagum istum fecimus, post meridiem circiter horā secundam, & spacio trium horarum superatis istis PALLAISATTE, in pagum irrupimus, vbi ingentē multitudinem trucidauimus, sed maxima tamen pars fuga sibi maturē prospexerat, & ad pagum alium viginti hinc miliaribus distantem properauerat, qui

qui vocatur K A R I E B A. Hunc pagum similiter admodū firmārant, & situs erat propè syluam quandam, in qua sese saluare possent si à Christianis superarentur, vt mox patebit.

Ad hunc pagum eos vnà cum Duce nostro MARTINO DOMINGO EIIOLLA, infecuti, tribus locis circa pagum istum castrametati sumus, cōstituentes quosdam qui in sylua excubias agerent. Aduenerunt autem interea etiam ex ciuitate NOSTER SIGNORA DESVMSION, 200 Christiani, & 500 IEPERII atque BACHACHEI, quos in locum eorum substituimus, qui in obsidione prioris pagi vulnerati in ciuitatem nostram remissi erant. Fuit igitur numerus Christianorum 450, & 1300 Indianorum ex IAPERIS & BACHACHEIS.

Numerus Christianorum.

Hunc pagum autem hostes PALLAISATTIS & fossis adeò firmārant, vt nullum antea tam firmum & munitum viderimus. Excogitauerant etiam nouum armorum genus, quod vocant BLECH-EYSEN, simile muscipulis, quibus glires apud nos capiuntur, quæ quidem si pro ipsorum voto cecidissent, 20 vel 30 viros vno ictu prostertere potuissent, sed Deus clementer hoc malum auertit, cui sit laus & gratiarū actio. In obsidione huius pagi quatrimum fuimus, ita vt eum expugnare non possemus, donec tandē per prodicionem, cuius vbique exempla reperiuntur, veniret ad nos nocturno tempore Dux quidam CARIORVM, cuius erat pagus iste. Hic rogabat nos vt parceremus pago suo, & eum igne non perderemus, velle se nobis viam & rationem monstrare, quomodo hoc pago facile potiri possemus. Cumque Dux noster MARTINVS DOMINGO EIIOLLA fidem dedisset, se pago parsurum, demonstrabat nobis duas vias in sylua, quibus pagum intrare liceret, & constituto tempore dixit, se ignem in pago facturum, vt dum in eo extinguendo CARI occuparentur, nos subito pagum ingrederemur. Hæc cum ordine fierent magnam CARIORVM multitudinem in hoc pago trucidauimus, qui vero fugere constituerant, inciderunt in manus IEPERORVM, à quibus maxima parte cæsi sunt. Vxores & liberos suos tum temporis secum non habebāt, sed deduxerant eos in syluam quandam, quatuor miliaribus à pago isto distantem.

Proditio.

Carij fugientes caduntur.

Cæterum qui in ista pugna remanserunt, ad alium quendam Indianorū ducem, THABERE, in pagum IVERICH SABAIE fugerunt. Hic pagus 140 miliaribus ab hoc K A R I E B A distat. Quò quidem eos sequi non poteramus, erat enim regio planè deuastata & nos cibo necessario non eramus instructi. Mansimus igitur quatuordecim diebus in pago isto K A R I E B A, donec qui vulnerati erant, rursus sanarentur.

Postea ad ciuitatem NOSTER SIGNORA DESVMSION reuersi sumus, vt in flumine PARABOE pagum istum IVERICH SABAIA inuestigare eò melius possemus.

Cap. XXIII.

IN ciuitate NOSTER SIGNORA DESVMSION, similiter quatuordecim diebus quieuimus, pspicientes nobis de omnibus rebus ad iter necessariis, postea assumpsit Dux noster nouum exercitū, & in flumine PARABOE, 9 nauibus BERGENTIN, atq; 200 CANAEN in quibus, 1500 Indiani vehebatur, profecti sumus ad pagum IYBERICH SABAIE, quò hostes nostri confugerant, qui pagus 46 miliaribus à ciuitate NOSTER SIGNORA DESVMSION abest.

*Carij Christiani
nis auxilio ve-
niant contra
Carios a'ios.
Christiani pa-
cem Cariis of-
ferunt.*

In itinere adiunxerunt sese nobis 1000 CARI, cum duce isto qui nobis pagum C A R I E B A prodiderat. Itaque Dux noster cum à pago isto IYBERICH SABAIA, duobus tantū miliaribus abessemus, mis sis duobus Indianis siue CARIIS hortabatur eos, vt redirēt in terram suam ad vxores & liberos suos, atq; Christianis, vt antea fecerāt, subiecti essent, sin minus velle se eos ex terra ista omnes profligare.

*Superbum Ca-
riorum respo-
sum.*

Ad hæc respondit C A R I V S ille T H A B E R V S, se nec ducem nostrum nec Christianos vnquam nouisse, iussitq; duci nostro significari, vt veniret cum suis, si quid eos vellet, se vel offibus nostros interfecturum atque profligaturum. Quin & legatos nostros verberibus ad necem vsque tractauit, addita comminatione, vt mox descenderent, si mortem euitare vellent.

*Stihuesia flu-
uius.*

Cum legati hi, nostro Duci hæc referrent, mox instructa acie ad hostes pgressi sumus, populo in quatuor partes siue turmas distribu- to. Peruenimus aut primo ad fluuium quendā, q vocatur S T H V E S I A, qui latitudine quidē Danubiū repræsentat, pfunditate vero non admodum magna est sed ita vt transire sine periculo possit, certis tamē tēporibus adeò crescit vt terrā vndiq; repleat, nō sine ingēti damno.

*Carij Christiani
nis damnum
inferunt.*

Hunc fluuium traicere cogebamur, erant enim hostes nostri in altera fluminis parte cōgregati, & magna vi nobis in aqua hærentib; resistebant, ita vt nisi sclopetis & tormentis aliis probè instructi fuissēmus, & Deus nobis sua gratia adfuisset, omnes nos oppressissent.

*Carij fu-
giunt.*

Sed Dei beneficio tandem flumen istud superauimus, quod videntes CARI statim ad pagum suum confugerunt, qui dimidio mi- liari à flumine distabat, sed nos strenuè eos insecuti sumus & pagum vndiq; cinximus, bombardis & tormentis probè instructi. In ob- sidiōne ista non nisi diem vnum fuimus, circa vesperam enim Dei be- neficio pagum istum superauimus, & multos trucidauimus.

*Pagus Thabe-
ri expugna-
tum.*

Antequam autem eos aggredieremur, mandatum nobis dedit Dux noster, vt vxores & liberos non interficeremus, sed caperemus & in vincula coniiceremus, quod etiam ita fecimus, sed virorum in- gentem numerum occidimus, ita vt I E P E R I qui nobiscum erant 1000 capita acceperint.

His ita peractis, venerunt ad nos CARI qui euaserant cum duce suo

fuio THABERO, pacem rogantes, & promittētes, se impofterum ami- *Thaberus pa-*
cos & subditos nostros, ad omnia feruitia, vt ante, paratos futuros; *cem rogat.*
dummodo in gratiam receptis, vxores & liberos redderemus.

Recepit igitur eos Dux noster in gratiam, & impofterum nulla
inter eos & nos, quamdiu ego quidem in regione ista commoratus
fum, extitit contentio. Bellum autem hoc cum CARIIS istis sesqui-
annum durauit, anno nimirum Christi 1546.

Postea ad ciuitatem NOSTER SIGNORA DESVMSION re-
uerfi, duos annos ibi commorati fumus.

Interea temporis, cum nulla nauis ex Hispania veniret, propone-
bat Dux noster MARTINVS DOMINGO EIIOLLA populo, se *Consiliū Chri-*
cōstituisse, siquidem ita populo placeret, assumptis quibusdam *stianorum de*
litibus, regionem istam perlustrare, & experiri an aurum & argētum *quarando au-*
inuenire possit. *ro & argento.*

Hoc consilium cum populo placeret, cōuocatis 350 Hispanis, in-
terrogat eos, an secum ire vellent, se daturum operam, nequid ipsis
rerum ad iter hoc necessariarum deesset, qui promptos sese & para-
tos exhibuerunt. Conuocatis similiter etiam CARIORVM præfectis,
2000 viros ad hoc iter requisit. Qui & ipsi suam operam sine vlla
tergiuersatione obtulerunt.

Consentientibus igitur & Hispanis & Cariis, post duos menses
Dux noster MARTINVS DOMINGO EIIOLLA, iter ingressus est, An-
no Christi 1548. nauigando, 7 nauibus BERGENTIN, & 200 CANAEN
in flumine PARABOE, equi vero 130 cum quibusdam, qui in nauibus
locum non habebant, terrā nos insecuti sunt.

Cumq; omnes conuenissemus ad montem S. FERNANDO, vbi *Mons S. Fern-*
dicti isti PEIEMBAS habitant, remisit Dux noster ad ciuitatem No- *nando.*
STER SIGNORA DESVMSION, 5 naues BERGENTIN, duabus nauibus
BERGENTIN apud S. FERNANDO, vna cū 50 Hispanis relictis, quibus
præfectum dedit PETRVM DIESSE, & cibi quantū ad duos annos fa-
tis erat. Hos iubebat ibi reditum suum expectare, ne idem sibi quoq;
accideret quod IOHANNI EIIOLLA antea acciderat, quem vnā cum
suis PEIEMBAS isti miserè trucidārant, vt antea dictum est.

Cap. XXV.

Rogressus est igitur Dux noster cum 300 Christianis,
130 equis, & 300 Cariis, continuis octo diebus, vt na-
tionem nullam inueniremus, die nono inuenimus
populum qui vocatur NAPERVS, homines sunt for-
tes & proceri, nihil habent quod comedant præter *Mulieres de-*
carnem & pisces, mulieres deformes sunt & circum *formes.*
pudenda velatæ.

Ad hanc nationem à monte S. FERNANDO, 36 miliaria nume-
rantur,

rantur. Mansimus ibi per noctē tantum, & postea 7 diebus progressi, peruenimus ad nationem MAIPA I, populus est admodum multus, & subditi suis dominis omnis generis seruitia præstare coguntur, eodem modo quò apud nos rustici suis nobilibus subiecti sunt.

Fertilitas regionis.

Terra hæc admodum fertilis est, & abundat frumento Asiatico, MANDEOCHADE, MANDEOCH PARPII, PADADES, MANDVES, BACHKEKV, & aliis radicibus, ad cibū vtilibus. Habent etiam ceruos, oues Indicas, struthios, anates, anseres, gallinas, & id genus aues alias.

Aues.

Sylva mellita.

Fertilitas Naprica regio-

nis.

Oues domestica & sylvestres.

ca & sylvestres.

stres.

Quin & in syluis plurimum mellis reperitur, ex quo vinum conficiunt. Quò quis longius in ista regione progreditur, eò fertiliorē eam deprehendit, & quod mireris toto anno, frumētum asiaticum & radices iam dictæ, in agris nascuntur. Ouibus, (quas sylvestres & domesticas habēt) ad equitādum & vehendum, quemadmodum nos equis, vtuntur, & ego ipse aliquando, (non tamen in hoc itinere) 40 miliaria, in oue vectus sum, cū in pede læsus ire non possem.

Descriptio

Maieaiorum.

Apud PERVENSES, ouium istarum in transportandis mercibus, vsus est. Hi MAIEAII proceri sunt & bellicosi homines, omne studium in bellis collocant, mulieres habēt admodum formosas, circum pudenda velatas, quæ nullum in agro colendo laborem faciunt, virorum enim est de victu & rebus necessariis sollicitū esse, mulierum vnicus hic labor est, vt domi cibum præparēt, & ad vsum alium marito & aliis id petētibus sese accommodēt, excepto tamen nendi & texendi labore, cui per otium operam dare solent.

Mulieres formosae.

Cum ab hoc populo dimidio tantum miliari abessemus, venerunt nobis obuiam ad pagum quendam rogātes Ducem nostrum, vt istam noctem in pago isto maneremus, velle se nobis de omnibus rebus necessariis abundē prospicere, sed insignis dolus suberat, quem vt Dux noster eò minus metueret, offerebant ei 4 coronas argenteas quæ capiti imponi possunt, & 6 argenteas PLEYNISCH quarum quælibet, spithamam cum dimidia in longitudine habebat, & dimidiam spithamam lata erat.

Puella amissa.

Hasce PLEYNISCH fronti præfigunt, loco ornamenti, vt supra diximus. Donabant præterea Duci nostro tres puellas forma & ætate præstantissimas. Mansimus igitur in pago isto, & post cœnam certis militibus in excubiis collocatis, nos somno & quieti dedimus. Porro circa noctis mediū, Dux noster puellas istas amisit, quæ clam sese subduxerant, fortassè propter eam rationem quod ipsis satisfacere non potuerit, erat enim ætatis non mediocris, nimirum 60 ferè annorum.

Turba in ca-

stris Christianorum.

Hæc amissio ingentes turbas in nostro exercitu ea nocte excitauit, ita vt simul atq; dies exoriretur, per tympanistam Dux noster mandaret, vt quisq; armis suis instructus, in loco sibi noto compareret.

Maieaii Christianos aggregantur.

diuntur.

Hoc facto, ecce MAIEAIIES ingenti 20000 militum numero adueniunt, nos isto in pago oppressuri.

Sed

Sed parum obtinuerunt, siquidem in pugna ista ab illorum parte ultra 1000 cæsi sunt, reliquis in fugam conuersis, quos cum insequeremur, venimus ad pagum eorum, sed neminem ibi deprehendimus, nam & vxores & liberos secum abduxerant. Assumptis igitur sclopetariis 150 militibus, & 2500 CARIIS, insecuti sumus eos itinere trium dierum sine vlla intermissione. Tandem inuenimus MAIIAIOS in sylua congregatos, viros nimirum cum vxoribus & liberis. Sed hi quidem priores isti non erant, interim tamen eos in sylua oppressimus, & cæsa ingenti multitudine, captiuos ferè 3000 abduximus, & si non nox prohibuisset, proculdubio nullus eorum euasisset.

Maiaii in fugam conuertuntur.

Maiaii immerito traditi.

Ego quidem in hac pugna 19 personas, viros & mulieres florentis adhuc ætatis, acceperam, & res multas alias lucratus eram. Postea reuerfi sumus rursus ad castrum nostrum, & 8 dies ibi substitimus, vt vires recolligeremus, erat enim locus omnibus rebus necessariis abundans. Ad hanc nationem MAIIAIER, à monte S. FERNANDO, vbi duas nostras naues reliquimus, 70 miliaria numerantur. Hinc progressi, peruenimus ad nationem aliam, quã vocant ZCHEMVOS. Hi populi prioribus MAIIAIS subiecti sunt, quemadmodum apud nos rustici suis nobilibus & dominis.

In hoc itinere vidimus copiosam in agris segetem, frumenti scilicet Asiatici & radicum aliarum, quæ quidem per totum annum in agris conspiciuntur, ita vt collectis hisce fructibus, statim alij germinant, quibus & ipsis collatis, in eorum locum semina rursus terræ mandantur. Hoc modo fit, vt ista regio per totum annum frugibus recentibus abundet.

Mæsis bis in anno.

Peruenimus autem ad paruum quendam pagum istorum ZCHEMVOS, qui visis nobis in fugam statim conuersi sunt. Mansimus igitur in isto pago duos dies, & satis ciborum ibi inuenimus; abest hic pagus à MAIIAIS, 4 miliaribus.

Vterius progressi, peruenimus sex miliaribus ad nationem THOHONNA dictam, ibi populum quidem non inuenimus, sed cibum copiosissimum. Hic populus etiam MAIIAIS paret.

Postea 6 diebus populum nullum inuenimus, septimo vero die peruenimus ad populum, PEITHONVS dictum, admodum copiosum. Primæ eorum processit nobis obuiã cum multa plebe, rogans nostrum Ducem, vt maneremus in loco isto, vbi tum eramus, neque pagum eorum ingrederemur. Verum Dux noster consentire nolebat, itaque rectà pagum istum ingressi sumus, quicquid etiam ipsi dicerent, ibi ciborum satis inuenimus, abundat enim locus iste

carnibus gallinarum, anserum, ceruorum, quium, struthiorum, psittacorum, cuniculorum, & similium animalium.

Cap. XXVI.

Ed cesso iam de frumento Asiatico & radicibus frugibusque aliis, quarum maximus ibi prouentus est, plura dicere. Aquæ parum isti habent, argenti vero & auri plane nihil, neque etiam multum de argento & auro quesiuimus, propter nationes alias, ne ipse in fugam verterentur.

Defectus aquæ.

Apud PETHONVS hosce tres dies mansimus, interim quærebat Dux noster de terræ istius commoditatibus. ATHOHONNIS ad eos numerantur 24 miliaria, cum vero ibi discederemus, assumpsimus quēdam ex isto populo, qui linguæ istius peritus, nobis viam monstraret, ad fontes potissimum, magna est enim in ea terra aquæ caritas.

Postea ad 4 miliaria progressi, peruenimus ad populum MAIEGONAS, ubi vnum diem substitimus, & assumpto rursus aliquo interprete discessimus. Hic populus promptus erat ad omnia necessaria nobis suppeditanda.

Postea, octo miliaria confecimus, & ad nationem MARRONVS, peruenimus, populus admodum multus est, & nos liberaliter excepit. Mansimus apud eos duos dies, & assumpto rursus indice aliquo, progressi sumus quatuor miliaribus, ad nationem PARRONVS, cuius numerus ferè est trium vel quatuor millium virorū, & mansimus ibi vnicum tantum diem. Ab his progressi sumus 12 miliaribus ad populum SYMANNOS, qui magno numero in monte quodam habitant, & pagum habent sentibus & spinis instar muri alicuius septum. Hi nos hostiliter sagittis nimirum suis & TARDES exceperunt, sed statim in fugam coniecti, pagum suum igne perdiderunt, nos tamen satis ciborū in agris inuenimus, & tribus diebus ibi commorati sumus.

Inde progressi quatuor diebus 24 miliaria confecimus, & ad nationem BARCHKONOS, peruenimus. Hi de aduentu nostro nihil solliciti erant, itaq; cum iam ad pagum ipsorum venissemus, fugam arripere volebant, sed effugere amplius nō poterant, coacti sunt igitur nobis quæ ad victum necessaria sunt, gallinas, anseres, oues, struthios & ceruos suppeditare, commorati sumus autem ibi quatuor diebus, vt qualitatem loci istius probè disceremus.

Ab his, tribus diebus, ad 12 miliaria progressi, peruenimus ad nationem ZEYHANNOS. Hi inopia laborabant, cicadæ enim fruges omnes apud eos consumpserant, itaque per noctem tantum apud eos fuimus, & porro quatuor diebus 20 miliaria cōfecimus, ubi peruenimus ad nationem quam KARCHKONOS vocant. His etiam damnum aliquod à cicadis erat illatum, sed non adeo magnum vt finitimis populis, mansimus ibi vnicum saltem diem, & cum audiremus

remus eos affirmare, 30 miliaribus nos aquam non reperturos, donec ad nationem SIBEROS perueniremus, assumpsimus duos ex hisce Indianis, qui in itinere nobis ministrarent, atque ita sex diebus, ad SIBEROS peruenimus, sed in hoc itinere multi ex nostris, licet aquam nobiscum haberemus, siti perierunt. Inuenimus autem radicem in hoc itinere, quæ supra terram eminens, amplissima habet folia, in quibus aqua continetur, non secus ac si in vase aliquo asseruaretur, vt emanare facile non possit, quin & ex radice dimidium sæpe cantharum aquæ expressimus.

Defectus aquæ.

Radices aquæ reddentes.

Tandem autem sub nocte ad dictos SIBEROS peruenimus, ipsi autem nostro aduentu perterrefacti, cum vxoribus & liberis fugam dare cõstituerant, iussit igitur Dux noster per interpretem ipsis significari, vt nihil periculi timerent, sed in ædibus suis sese trāquille continerent. Erat etiam apud hosce SIBEROS ingens aquarum defectus, tribus enim diebus pluuiam non habuerant, & nihil aliud quod biberent habebant, nisi liquorem quẽdam ex radice MANDEPORE expressum, qui liquor colorem lactis habebat, potest etiã ex hac radice vinum præparari, si aqua assumatur. In toto hoc pago vnicus saltem fons erat, qui diligenter custodiebatur, vt certa mensura militibus aqua distribueretur, quæ quidem mensura à Duce nostro ad hanc rem ordinata erat. Accidit igitur vt ego huic rei præfectus, apud vniuersum populum, nobiles & ignobiles magnum fauorem mihi conciliarem, quiaquam tum temporis præ auro & argento desiderabant, prudenter enim commissum negotium administraui, ita tamen vt mei ipsius non obliuiscerer. In ista regione non facile viuos fontes & scaturigines inuenias, sed homines aquis quas in cisternis habent contenti sunt, quin & cum aliis nationibus hi SIBERI pro aqua sæpe numero bella gerunt. In hoc pago biduum commorati sumus, incerti planè quid facere, & vtrū in itinere pergere deberemus nec ne, ita vt etiam sortem hac de re mitteremus, sed cū Dux noster de qualitate istius regionis cum SIBERIS loqueretur, responderunt, nos itinere 6 dierum posse ad PEIESSENNOS peruenire, in hoc vero itinere duos nos fontes aquæ bonæ & salutaris reperturos esse.

Potus ex radice.

Fons in pago custoditus.

Defectus aquæ fluentis.

Cap. XXVII.

Assumptis igitur quibusdam SIBERIS, iter hoc ingressi sumus, sed cum adhuc trium dierum itinere a pago abessemus, subduxerunt sese SIBERI isti, vt impotenter eos amplius non viderimus, soli igitur tandem ad PEIESSENNOS istos peruenimus. Hi arma capientes amicitiam nostram recusarunt, sed non multum obtinuerunt, facili enim ratione eos deuicimus, & expugnauimus pagum ipsorum, in fuga autem ipsorum quosdam comprehend-

Peiessenni arma capiunt.

G

hendi-

Hieronymus
Tubicen.

hendimus, qui nobis referebāt, se in pago suo habuisse tres Hispanos, in quorum numero vnus nomine Hieronymus PETRI MANCHOS-
SÆ quondam Tubicen fuerit, quos quidem Hispanos IOHANNES
EIIOLLAS piæ memoriæ ibi propter infirmitatem reliquerat.

Tres Hispani
interfecti.

Hos tres Hispanos PEIESSENNI ibi quatuor diebus ante nostrū
aduentum interfecerāt, cum de aduentu nostro à SIBERIS certiores
facti essent, cuius quidem facti satis graues nobis pœnas dederunt,
manimus enim in pago ipso quatuordecim diebus, & diligenter
eos quæsiuimus, donec magnā eorum multitudinē in sylua cōgre-
gatam offenderemus, quam trucidauimus & comprehendimus, ita

Peiessegni in
sylua oppressi.

ut pauci admodum remanerent, qui capti, nobis qualitatem loci ex-
posuerunt, addentes simul, nos itinere quatuor dierū, nempe 16 mi-
liaribus abesse à populo, quē MAIGENOS vocant. Profecti sumus igitur
ad eos, qui similiter arma capientes amicitiam nostram planē re-
spuerunt, pagus ipso in mōte quodam situs erat, & densissimis spi-
nis tanq̃ aliquo muro vndiq; septus, aggressi sumus igitur duobus
locis hūc pagū, sed MAIGENOS isti, duodecim Christianos in pugna,
& aliquot CARIOS, anteq̃ pagum istū expugnassemus trucidarunt.

Pugna cum
Maigenis.

Tandem cum viderent nos pagum istum superāsse, supposito in
edibus igne, aufugerūt. Sed post tres dies CARIORVM nostrorū quin-
genti, nobis insciis ad duo vel tria miliaria fugientes MAIGENOS per-
secuti, eos inuenerūt, & tam acriter cum eis pugnarunt, ut magnam
stragem fecerint, & infinitam MAIGENOS multitudinē trucidarint,
quamuis ex ipsis etiam trecenti ferē ceciderint. Cum vero MAIGE-
NOS populi eos in sylua vndique cinxissent, ita ut neq; progredi ne-
que recedere possent, miserunt ad Ducem nostrum & rogarunt, ut
sibi auxilio veniremus. Hoc audiens Dux noster nihil cunctatus, as-
sumpsit equos quos habebat, & 150 Christianos, vnā cum 1000 CA-
RIIS, reliquo populo in castris relicto, qui Maigenis, si fortē reuerte-
rentur, resistere possent.

Maigeni infi-
niti cæsi.

Carij à Mai-
genis cincti.

Venimus igitur supra dictis CARIIS nostris auxilio, sed MAIGENI
nobis visis fugā statim dederunt, neq; à nostris, quantumuis strenue
eos insequentibus comprehendi potuerunt. Quid autem ipsis tan-
dem cum ad ciuitatem nostram reuerteremur acciderit, paulo post
audiemus. Venimus igitur tandem ad CARIOS nostros, & vehemen-
ter mirati sumus tot MAIGENOS ab ipsis trucidatos esse, ipsi vero ob
aduentum nostrum ingenti sunt lætitia perfusi.

Postea reuersi sumus ad castra, & ibi quatrimum permanimus,
habebamus enim in pago isto cibi quantum satis erat.

Interim conclusimus nos velle cæptum istud iter absoluerē,
maximē cū & de qualitate istius Regionis satis superq; essemus edo-
cti. Iter igitur ingressi, continuis tredecim diebus ad 72, nostro quidē
iudicio, miliaria progressi sumus, & ad nationē KARCHKOCKIOS per-
uenimus, sed in itinere, cū 9 diebus progressi essemus, venimus ad re-
gionem

gionem sex miliaria latam, in qua nihil nisi salis tātā copiam inuenimus, quāta hyberno tempore niuis in hisce regionibus reperitur, & sal quidem istud, tam in æstate quam in hyeme ibi conspicitur.

Terra sale repleta.

In hac terra salē repleta, biduum commorati sumus, ignorantes quo nos vertere deberemus, ad iter istud felicius continuandū & absoluendum, diuino tamen beneficio, rectam viam ingressi, itinere quatuor dierum ad nationem KARCHKOCKIES peruenimus, cumque non procul à pago eorum abessemus, præmisit Dux noster quinquaginta Christianos & quingentos CARIOS, qui locum nobis & hospitium pararent.

Hi cum in pagum istum venirent, deprehenderunt admodum ingentem hominum multitudinem, qualem toto hoc itinere nondum viderant, perterrefacti igitur, remiserunt aliquē ad Ducem nostrum, qui eum moneret, vt quamprimum cum populo suo ad pagum properaret, ad quam monitionem Dux noster cum vniuerso populo ista nocte progressus, hora matutina tertia sese supradictis, quos præmiserat, adiunxit. Et KARCHKOCKIES quidem isti ignorantes plures restare, sibi certo persuaferant, se facile nos superaturos & oppressuros.

Karchkockij natio popularis.

Verum cum animaduernerent, Ducem nostrum nobis subuenire, abiecto animo de vxoribus & liberis solliciti erant, atque cum nihil moliri auderent, omni nos humanitate & liberalitate amplexi sunt, afferentes nobis ceruos, anseres, oues, struthios, anates, cuniculos, & id genus feras, auesque plurimas, frumētum etiam asiaticum, oryzam & radices, quibus regio ista abundat, optimas.

Karchkockij humani & liberales erga Christianos.

Viri in labiis cæruleum gestant lapillum instar calculi lusorij, arma habent TARDES, arcus, sagittas, & PABESSA ex AMIDA factas siue RODELLA.

Fœminæ leuiter perforatis labiis lapillum ex crystallo viridi vel fusco inferunt, & DIEPOR gestant, ex gossypio in formam indusij sine brachialibus factum, formæ sunt elegantis, labori tantum domestico intentę sunt, rusticis operibus & agricultura viris per omnia relictis.

Cap. XXVIII.

HINC ad MACHKOCKIES profecti sumus, assumptis quibusdam KARCHKOCKIES, qui iter nobis monstrarent, qui, cum dies tres in itinere fuisset, clam sese subdixerunt, nos tamen iter cæptum nihilominus absoluimus, & ad flumen quoddam peruenimus quod vocatur MACHKASIES miliare vnum cum dimidio latum, hoc flumen vt traiceremus, colligatis lignis siue arboribus infedimus, atque ita superato flumine ad latus

Machkasies fluius.

alterum peruenimus, quatuor tantum personis flumine submersis, quorum animis Deus propitius esto.

Panther.

Flumen hoc piscibus & Pantheris abundat, & tantum quatuor miliaribus à dictis MACHKOKIIS, distat.

*Indiani lo-
quuntur lin-
gua hispanica.*

Cum à MACHKOKIIS hisce non ultra miliare vnum abessemus, ipsi obuiam nobis venerunt, nosque admodum amicè acceperunt. Quin & hispanica lingua nobiscum loquebantur, vnde perterrefacti, interrogauimus eos, cuius imperio parerent, qui respondebant se Ducem nostrum suum Dominum agnoscere, alias autem parere imperio cuiusdam Nobilis Hispani, nomine PETRVS ANSVELLES.

*Pisces homini-
bus adhaeren-
tes.*

Ingressi autem pagum ipsorum, inuenimus ipsorum liberos & multos alios vtriusq; sexus homines, quibus pisces adhærebant. Hic piscis pulci similis est, & si quando gingiue, dentibus, vel aliis corporis partibus adhærescit, perrupta cute in vermem mutatur, similem vermibus, qui in nucibus apud nostros reperiuntur.

*Mirabile ge-
nus morbi.*

Sed potest tamen huic morbo in tempore occurrere, si quis verum initio negligit, postea ingentes dolores & magnam calamitatem experiri cogitur, qua de re multa scribi possent, si instituti id nostri esset.

Distantia.

A ciuitate NOSTER SIGNORA DESVMSION, ad pagum hunc MACHKASIES, in terra numerantur 372 miliaria, secundum ALMERO.

*Consailleur Pi-
se-
re.*

In hoc pago commorati sumus 20 diebus, interea redditæ nobis sunt literæ ex ciuitate quadam LIEME in PERV, vbi Cæsareæ Maiestatis Vicarius PRESENDE siue LICENTIATVS de CASCHA habitat, qui CONSAILLVM PISERE vnà cū aliis nobilibus ignobilibusq; personis, capitis supplicio affecerat, eam ob causam, quod dictus CONSAILLO PISERE huic LICENTIATO de CASCHA parere nollet, sed aduersus Regiam Maiestatem insurgēs, seditionem in populo excitaret.

Mos vulgaris.

Accidit profecto multis in locis, vt quis ultra mādatum Domini sui, in vindicta progrediatur, & sibi ex arrogātia plusumat, quam facere merito debebat, non enim credo Regiam Maiestatem huic CONSAILLO PISERE vitam non donaturam fuisse, si suæ Maiestati traditus & oblatus fuisset. Dolebat ei non immerito, suis bonis Dominum alium datum esse. Hæc enim Regio PERV iure diuino & humano ad dictum CONSAILLO PISERE pertinebat, cum ipse vnà cum fratribus suis MARGOSSEN, & ERNANDO PISSE-RO Infulam hanc ditissimam, primus repperit & sibi subiecerit.

*Peru ad quem
iure pertinue-
rit.*

Hæc Regio merito ditissima vocatur, omnes enim diuitiæ & opes Regiæ Maiestatis, proueniunt ex PERV, NOVA HISPANIA, & TERRA FIRMA. Sed tanta est huius mundi inuidia, vt ea carere nemo facile possit. Hac igitur oppressus fuit & hic CONSAILLO PISSE-RO, adeo vt licet potentissimus Rex fuerit, capitis tamen supplicium euitare

*Rex Consaillo
Pissero, capitis
supplicio affe-
ctus.*

euitare non potuerit. Hac de re plura scribi possent, si temporis huius & loci essent.

Cæterum dictis istis literis perscriptum erat, vt de mandato Regiæ Maiestatis Dux noster MARTINVS DOMINGO EIIOLLA, cum militibus suis vltèrius nō progredetur, sed apud MACHKASIES istos, sub pœna capitis, expectaret, donec, quid faciendum esset, deliberaretur. Hæc in hunc finem perscripta erāt, quod Gubernator iste timeret, ne seditionem & tumultum aduersus ipsum excitaremus, coniunctis nobis qui capitis supplicium in terra ea effugerant, quod quidem etiam certè factum fuisset, si in istam regionem venissemus.

Summa literarum.

Causa literarum.

Sed Gubernator iste, fœdere cum Duce nostro inito, maximo cum munere affecit, vt acquiesceret. Et hæc omnia quidem nobis insciis gesta sunt, si enim eorum noticiam habuissemus, statim ligatis manibus pedibusque Ducem nostrum ad Gubernatorem istum in PERV misissemus.

Nefaria confederatio Gubernatoris in Peruv cum nostro duce.

Postmodum allegavit Dux noster ad Gubernatorem istum in PERV quatuor milites, vnum centurionem, NVEFLE de SCHAIESES, & tres aliōs, quorum nomina erāt, VNGNADE, MICHAEL de RVELE, ABAIE de RORCHVA, qui spacio sex septimanarum in regnum PERV venerunt, & primo quidem ad populum PODVESIES, postea ad populum RVESKEN, tertio ad ciuitatem RIO DELLA PLATA, & tandem quarto ad metropolin LIEME. Hæ sunt quatuor potentissimæ & opulentissimæ ciuitates in regno Peru.

Quatuor legati in regnū Peruv missi.

Ex his quatuor militibus, duo, nempe MICHAEL de RVELE, & ABAIE de RORCHVA, morbo correpti, in prima ciuitate PODVESIS in PERV, manserunt. Reliqui duo, NVEFLE & VNGNADE, in ciuitatem LIEME ad dictum Gubernatorem perrexerunt, à quo humanissimè & liberalissimè excepti, & interrogati sunt, de cōmoditatibus & qualitate regionis RIO DELLA PLATA. Postea iussit Gubernator iste hosce milites quam optimè tractari, & cuilibet 2000 coronatos donavit.

Legati Christianorum liberaliter excepti.

Iussit præterea Gubernator iste, NVEFLE SCHAIESES suo Duci scribere, vt apud MACHKASIES, resolutionem Regiæ Maiestatis expectaret, & tamen populo isti molestus non esset, nec quicquam præter cibum ab ipsis caperet. Nō latebat autem nos, argento eos abundare, cum Hispano cuidam subiecti essent. Sed secundum hoc mandatum ipsis per omnia pepercimus.

Hic tamen Gubernatoris legatus in itinere ab Hispano quodam nomine PARNAVVIE, interfectus est, idque de mandato nostri Ducis, qui verebatur alium Gubernatorem ex PERV missum iri, qui populo suo præficeretur, quemadmodum etiam alius quidam iam constitutus erat. Itaque emissio hoc Hispano PARNAVVIE mandavit, vt si quidem cum literis aliquem inueniret, interfecto legato, literas sibi afferret.

Legatus interfectus.

Cap. XXIX.

Defectus cibi.

Ed non potuimus apud MACHKASIOS diutius propter ciborum inopiam cōmorari, coacti sumus igitur ad KARCHKOKIOS reuerti. Quod tamen non fecissemus, si sciuissemus nobis gubernatorem alium fuisse constitutum, non enim tam facilè reuerſi fuiſſemus, ex regione tam fertili atque fœcunda, in qua nobis de victu neceſſario facilè proſpicere potuiſſemus.

Marchkaſtorū regio fertiliſ.

Nam quod annotandum quoque fuerat, terra MARCHKASIORVM tam fertilis eſt, vt ſimilem ei nunquam viderim, ſi quis enim ſyluam ingreſſus, in arbore quacunque foramen aliquod faciat, poſteſt ex arbore iſta quinque vel ſex meſſuras mellis accipere, quod mel inſtar mulſi noſtratiſ ab exiguiſ apibꝯ neminem lædentibꝯ conſicitur. Hoc mel ad comedendum optimum eſt, & vinum inde ſuauiſſimum præparatur.

*Mel ex arboribꝯ promanans.**Karchkokii ſugiunt.*

Cum autem ad dictos KARCHKOKIOS veniſſemus, omneſ ex pago ſuo vnà cum vxoribꝯ & liberis auſugerant, rectiꝯ tamen feciſſent, ſi in pago ſuo manſiſſent. Miſſiſ igitur ad eoſ quibuſdam Indianiſ, iuſſit eiſ Dux noſter ſignificari, vt redirent in pagum ſuum, & nihil mali à nobiſ metuerent, ſed ipſi ſpreta iſta admonitione, nobiſ renūciarunt, noſ debere ex pago eorꝯ diſcedere, ſin minus, ſe noſ ſumma vi inde proſtigaturoſ.

Karchkokiiſ Chriſtiani pacem offerunt.

Hoc audiēteſ, inſtructa ſtatim acie ad eoſ proceſſiꝯ, & quamuiſ quidam ex militibꝯ Ducem monerēt, vt ab eiſ abſtineret, quòd bellum iſtud maximam parere inopiam, & rerꝯ neceſſariarꝯ defectum poſſet, Dux tamen noſter & aſſeſſoreſ conſiliorꝯ perſeuerabant in ſua ſententia, vt contra dictoſ MARCHKOKIEſ proſciſceremur. Cum igitur ad eoſ venireꝯ, qui locū ſub duobꝯ montibꝯ nō procul à ſylua quadam, ad hanc pugnā elegerant, vt ſi fortè vincerentur, in ſylua ſeſe ſaluarent, benè multoſ trucidauimꝯ, quos autem comprehendimꝯ, eoſ in perpetuam ſeruitutem redegimꝯ, vt mancipia noſtra fierent, quorꝯ quidem numero 1000 fuerunt.

*Pugna cum Marchkokiiſ.**Magnitudo pagi.*

Poſtea manſimꝯ in iſto pago duoſ meſeſ, qui tantæ erat magnitudiniſ, ac ſi quinque vel ſex pagi coniuncti fuiſſent. Et porro ad eum locum reuerſi ſumꝯ, vbi duaſ naueſ noſtraſ reliqueramꝯ, vt ſupra dictum eſt. In itinere autem hoc ſeſquiannum fuiꝯ, quo tempore perpetua bella geſſimꝯ, & 12000 vtriꝯque ſexuſ homineſ in ſeruitutem noſtram redegimꝯ, ex quibꝯ mihi quidem 50 perſonæ attributæ ſunt.

Tempuſ ſiue duratio itineriſ. Numeruſ mancipiorꝯ.

Cum ad naueſ noſtraſ venireꝯ, indicabat nobiſ populuſ noſter, quod in noſtra abſentia capitaneuſ quidam DIEGO ABRIGON, ex SIEVILLA Hiſpaniæ oriunduſ, cum altero capiteano IOANNE FRANCISCO MANCHOſſa quem Dux noſter MARTINꝯ DOMINGO

MINGO

MINGO EIHOLLA, nauibus istis & populo præfecerat, ingētem tumultū excitasset, & maximas turbas dedisset, volēte DIEGO ABRIEGO imperium per omnia sibi vindicare, IOHANNES vero FRANCISCO MANCHOSSA, ipsi cedere nolente, quod sibi expressè gubernatio ista esset demandata. Hæc dum nobis ita narrantur, ecce Capitaneus iste DIEGO de ABRIEGO, superatum in prælio IOHANNEM FRANCISCO MANCHOSSAM interficit, & excitato in populo ingenti tumultu, aduersum nos arma sua dirigit, quin & occupata ciuitate NOSTER SIGNORA DESUMSION ducē & nos intromittere, & sese imperio MARTINO DOMINGO EIHOLLA submittere planè recusat.

Contentio & pugna inter Capitaneos.

Iohannes Francisco Manchossa superatus & interfectus. Dux noster ex ciuitate exclusus.

Cap. XXX.

HOC cum Dux noster videret, venimus ad ciuitatem NOSTER SIGNORA DESUMSION, & eā obsidione cinximus, milites vero qui in ciuitate erant, cū serio rem agi viderent, subinde ad nos in campum egressi, pacem exorabant. Itaque Capitaneus iste DIEGO de ABRIEGO, animaduertens, populo se non posse fidere, & periculum esse, ne per prodicionem nocturno tempore in urbem introduceremur, quod sanè etiam tandē factum fuisset, habito cum amicis & fidelibus suis cōsilio, egressus est ex ciuitate vnā cum 50 armatis. Quo facto, reliqui ad Ducem nostrum venientes, tradita ei ciuitate, gratiam implorauerunt, quam etiam facile obtinuerunt. Itaque Dux noster ciuitatem ingressus est, sed dictus ille DIEGO de ABRIEGO cum 50 istis suis asseclis 30 miliaribus aufugerat, ita vt eos assequi non liceret. Fuit igitur inter hos duos Duces cōtinuum duobus annis bellum, ita vt pars vna ab altera tuta nunquā esset, DIEGO enim de ABRIEGO in nullo loco diu manebat, sed modo hic modo alibi oberrabat, nulli labori, vt nobis noceret, parcens, vt non immerito latroni similis haberetur. Tandem igitur, siquidem pace frui vellemus, deliberandum erat de viis ad amicitiam ducentibus. Fecit igitur Dux noster duabus suis filiabus nuptias, quas duobus cognatis DIEGO de ABRIEGO, in matrimonium dederat, qui vocātur ALBERNUNZO RICHKELL, & FRANCISCVS FERGERE. Post hæc nuptias pulchra in quiete, pace & tranquillitate viximus, armis hostilibus ab vtraque parte depositis.

Noster Signora desumсион obsessa.

Diego Abriego fugam meditatatur.

Bellum inter Christianos.

Diego de Abriego in latronem degenerat.

Matrimonio pax stabilita.

Interea temporis perlate sunt ad me literæ ex SIEVILLA Hispaniæ à procuratore FVGGERORVM qui vocatur CHRISTOPHORVS REYSER, quarum summa hæc erat; præscriptum esse ad dictum CHRISTOPHORVM REYSER per SEBASTIANVM NEIDHARDT, de mādato & voluntate THOMÆ SCHMIDLIN fratris mei piæ memoriæ, de me ex istis regionibus in patriam reuocādo, seitaq; CHRISTOPHORVM REYSER me rogare, vt huic voluntati & monitis locū darem. Has literas ex procuratione dicti CHRISTOPHORI accepi, anno 1552, die 25 Iulij, qui erat dies festus Iacobi.

Vlricus Faber literas accipit.

His

*Vlricus Faber
dimissioem
petrat.*

*Littera ad Ma-
iestatem Re-
giam.*

*Vlricus
Schmidt va-
ledicit suis co-
militonibus.*

*Nuncius ex
Presilia.*

*Egressus ex ci-
uitate Noster
Signora de-
fension.*

His literis perlectis, dimissionem à Duce nostro MARTINO DOMINGO EIIOLLA petij, qui primo id quidem recusabat, sed tandem tamen, cum consideraret quod tanto tempore Regiæ Maie-
stati, in istis Regionibus fidelissimè seruiendo, pro Duce MARTINO EIIOLLA capitis saepenumero periculis memet exposuissem, & in nullis ei periculis defuissem, hoc inquam cum consideraret, placidè me dimittebat, datis mihi simul literis ad Regiam Maiestatem exa-
ratis, quibus de omnibus scitu dignis, & de statu terræ siue regionis RIO DELLA PLATA, erat perscriptum. Hasce literas postmodum consiliariis Regiis in SIEVILLA Hispaniæ obtuli, & multa coràm de ista regione cum ipsis collocutus sum.

Cumque omnibus ad iter necessariis rebus, me instruxissem, salutato Duce MARTINO DOMINGO EIIOLLA, & reliquis meis amicis atque commilitonibus, viginti CARIOS assumpti, qui res meas & suppellectilem in itinere portarent, & iter ingressus sum.

Octo autem diebus ante meum discessum, venit quidam ex PRESILIA, qui referebat nauem quandam ibi nuper aduenisse ex LYSEBONA Portugalliæ, quæ esset Domini IOHANNIS ab HVLST, mercatoris in LYSEBONA, factoris vero siue procuratoris ERASMI SCHETZEN in ANTVERPIA.

Itaque rebus hisce cognitis tandem, in nomine sacrosanctæ Trinitatis, iter ingressus sum, anno Christi 1552, die 26 Decembris, qui erat dies S. Stephano sacra, egressus nimirum cum 20 Indianis, duabus nauibus CANAEN, ex ciuitate RIO DELLA PLATA, NOSTER SIGNORA DESUMSION. Et principio confectis 26 miliaribus, peruenimus ad pagum IBERICHA SABAIA, vbi quatuor meorum com-
militonum duo Hispani, & duo Portugallenses sese mihi adiunxe-
runt, quamuis bona cum venia dimissi non essent.

Hinc soluentes 15 miliaria confecimus, & ad pagum GABORETHA peruenimus, inde itinere quatuor dierum, confectis 16 miliaribus ad pagum BAREIA peruenimus, & inde nouem diebus 54 miliaria conficientes, ad pagum BAREDA appulimus, vbi biduum cōmorati de cibo & nouis CANAEN nobis prospeximus, erant enim nobis 1000 miliaria in flumine PARANAV conficienda, donec veniremus ad pagum GIENVGIA, vbi quatuor dies permansimus. Hactenus in regione CARIORVM versati sumus, quæ subiecta est Maieitati Regiæ.

Cap. XXXI.

Amperueniemus in terrā Regis PORTVGALLIÆ, regionem nempe TAPIS. In pago supra nominato, coacti sumus naues CANAEN, deserto flumine PARANAV relinquere, & terra iter facere ad regionem TAPIS. Sex autē septimanis per deserta & inuia loca vagantes, multo cum periculo & difficultate, ab isto pago

pago GIENVGIA ad TAPOS dictos 126 miliaria confecimus. Hi populi TAPIS hostes suos deuorant, assidua bella gerunt, & superatis hostibus, captiuos in pagum suum deducunt, cum magna solennitate. Captiuus nihil omnino denegant, sed pro libitu in omnibus gratificantur, etiam mulieribus ad libidinem ipsorum cōcessis, tandem vero constituto mactationis tempore solenne conuiuium instituunt, & mactatos captiuos cū amicis suis deuorant. Omne suum studium in bellis collocant, vitam viuunt nunquā ieiunam, sed semper ebriam, saltando & potando sese subinde oblectāt, omnibus voluptatibus dediti sunt, & vitā plane Epicuream agūt. Homines sunt superbi & malitiosi, vinum ex frumento Asiatico cōficiunt, quo ita inebriantur, ac si præstantissimum nostræ regionis vinum biberent. Lingua ferè eadem cum CARIIS vtuntur, parum enim inter hasce duas linguas est discriminis.

ἀνδρῶν ἡρώδης
ἡρώδης

Epicurei Indi-
ci.
Vinum ex fru-
mento Asiati-
co.
Lingua Tapo-
rum.

Ab his peruenimus ad pagum KARISEBA, in quo similiter & TAPI habitant, sed qui bellū cum Christianis gerunt, cum priores Christianorum sint amici.

Ad hunc pagum dominica Palmarum peruenimus, cumque miliaribus adhuc abessemus, intellexi ego periculū nobis ibi imminere, & propterea fugiendos eos esse, incepimus autem tum temporis victu necessario carere, itaque licet adhuc vltterius paulò progredi possemus, tamen duo ex nobis persuaderi non poterant, vt progredierentur, sed posthabitis meis admonitionibus precibusque pagum istum ingressi sunt, quibus quidem fidem dedimus, quod vellemus ante pagum eorum aduentum expectare, sed pagum vix ingressi, interfecti sunt, & postmodum deuorati, Deus ipsorū animis esto propitius, Amen. Postea Indianorū 50 ex pago isto ad nos peruenierunt, induti vestibus Christianorum, cumq; ad passus 30 venissent, substiterunt & nos allocuti sunt, in more autē apud Indianos positum est, vt si quando ad passus aliquot subsistāt, & aliquem alloquantur, nihil boni meditentur, sed semper sinistri quid alant.

Kariseba.

Periculum a
Kariseba.

Duo itineris
socij interesse
sti.

Consuetudo
Indianorum.

Itaq; nos assumptis, armis nostris, quærebamus, vbi focij nostri essent, q respondebāt, eos in pago ipsorū esse, & nos debere eos sequi, sed nos intelligētes malitiam eorū nolimus pagum istum ingredi.

Responsum
fraudentum.

Emissio igitur iaculo vno atque altero, in pagum suum reuersi sunt, euocantes circiter sexcentos, qui nos opprimerent. Nos autem in isto periculo in syluam, quæ non procul aberat, nos subduximus, sclopetis enim tantum quatuor & sexaginta Indianis instructi atq; muniti eramus, quos de CARIORVM populo, ex ciuitate NOSTER SIGNORA DESVMSION, nobiscum sumpseramus. Et tamē quatuor diebus in ista sylua nos defendimus, donec tādē nocte quarta ex sylua clam egressi, discessimus, parū enim cibi supererat, & hostes præualere videbantur, iuxta prouerbiū; Ne Hercules quidem aduersus duos pluresve.

Sylua Vltici
Fabri munimentum.

H

Postea

Cibi defectus. Postea sex diebus in syluis oberrauimus tam horridis & periculosis, ut per omnem vitam iter magis horridum & incultum non viderim, cumq; cibo omni destitueremur, radicibus & melle nos sustentauimus.

Tandem peruenimus ad nationem aliquā, quæ vocatur BIIES-SIA, ibi quatrimum cōmorati sumus, sed appropinquare tamen ad pagum, propterea quod pauci nostrum essent, non audebamus.

Vrquaia fluius. Apud hunc populum fluuius est VRQVAIA, in quo colubros siue serpentes vidimus, quos Hispani, sua lingua, SCHVE EIIBA THVESCHA nominant. Hi longitudine sunt 14 passuum, latitudine vero duarum vlnarum seu octo cubitorum. Multum damni dare solent, capitibus enim semper super aquam eminent, & an aliquis in fluuio versetur, respiciunt, videntes vero aliquem fluuium istum vellauandi vel bibendi gratia accedere, statim adrepentes, cauda ipsum inuolutum, secum in aquam abstrahunt, & interfectum deuorant.

Serpentes homines deuorantes. Hinc discedentes quatuor septimanis 100 miliaria progressi sumus, & ad pagum quendam peruenimus, qui vocatur SCHELEBETHVEBA, ibi mansimus tres dies, ut vires isto itinere amissas rursus colligeremus, parum enim cibi in isto itinere habueramus, melle nos maxima ex parte sustentantes, & potest quidem vel me tacente quilibet intelligere, quantam miseriam tam longo itinere perpeffimus, cibo & potu, lectoq; carentes, lectus enim quem quilibet secum portabat, ex gossypio in formam retis factus erat, pondere quatuor vel quinque librarum. Dormire autem volentes lectum istum nostrum ab vtraque parte ad arborem alligauimus, nam in India, si pauci terra iter faciant, satius est eos in sylua pernoctare & somnum capere, quàm in pagis & ædibus Indianorum.

Lecti portatiles.

Peruenimus postea ad pagum quendam qui Christianorū erat, in quo habitabat Dux quidam nomine IOHANNES REINMELLE, qui tum temporis peregrè profectus erat, ad alium quēdam Christianorum pagum in VINCENDA, qui quondam foedere iuncti inuicem erant. In his duobus pagis circiter 800 Christiani habitāt, Regi Portugaliæ & dicto IOHANNI REINMELLE subiecti, qui (ut ipse referre solitus est) quadringentis annis in India versatus, continua bella gessit, ut eam ob causam meritò regionē solus gubernare deberet, sed cum hoc non fiat, subditi semper in armis esse coguntur. Hic IOHANNES REINMELLE vno die 5000 Indianos congregare potest, cum Rex vix 2000 cogere possit, tāta est apud istum populum in autoritate. Huius REINMELLE filius tum temporis domi erat, qui nos benignè & humaniter excepit, sed non eramus tamen ab omni cura & metu liberi, & maius à Christianis eius loci quàm ab Indianis metuendum nobis erat periculum. Deo autem Opt. Max. gratias ago, qui me tam clementer ab omni malo vbique protexit & conseruauit.

Tandem

Tandem ad oppidulum S. VICENDA, 20 miliaribus ab hoc pago distans peruenimus, die 13 Iulij, qui erat S. Antonio sacra, anno 1553. Ibi nauem Portugalem inuenimus, saccaro, gossypio & aliis rebus onustam, quæ ad ERASMV M SCHETZEN pertinebat. Procurator huius nauis LYSEBONÆ habitat, & vocatur IOHANNES ab HV LSEN, qui substitutum procuratorem alium in VINCENDA habebat, cui nomen erat PETRVS RÖSSEL.

*Nauis Portuga-
lensis.*

Cap. XXXII.

In hac regione nominati Domini, ERASMV S SCHETZ & IOHANNES ab HV LSEN, multos pagos & vicos habent, in quibus toto anno saccarum conficitur.

*Subditi Eras-
mi SchetZen
in India.*

Hic admodum humaniter & amicè à PETRO RÖSSEL acceptus sum, qui mihi omnia humanitatis officia præstitit, & postea me commendauit nauclero siue gubernatori istius nauis, petens, vt mihi nulla re deesset, quod etiam fidelissimè à gubernatore nauis postmodum factum est, qui me sibi commendatissimum habuit, mansimus adhuc 11 dies in ciuitate VINCENDA, quo tempore de rebus omnibus necessariis nobis prospeximus. A ciuitate NOSTER SIGNORA DESVM SION, ad hanc S. VICENDA in PRESILIA numeratur 476 miliaria, quæ totis sex mensibus confecimus.

*Distàtia à ci-
uitate Noster
Signora.*

Cum rebus omnibus instructi essemus, soluimus ex ciuitate S. VICENDA anno 1553, die 24 Iunij, qui erat dies S. Iohannis. Sed ventum aduersum & ingentes tempestates totis 14 diebus, in mari habuimus, ita vt qua in regione versaremur nesciremus, donec tandè malo nauis fracta, ad terram appellere cogeremur, vbi peruenimus ad portum ciuitatis quæ vocatur SPIRITV SANCTO. Hæc ciuitas sita est in PRESILIA Indiæ, & Regi Portugaliæ subiecta, habitatur à Christianis, qui cum vxoribus & liberis suis nihil aliud agunt, quam vt saccarum conficiant, abundant gossypio, ligno Presilienfi & mercibus eiusmodi aliis.

*Fortuna &
tempestates
14 dierum.*

In hoc mari à ciuitate S. VICENDA vsque ad portum SPIRITV SANCTO maxima reperitur balenarum copia, quæ multum nocent præternauigantibus, nauem enim quam adoriuntur, suffocant, & quicquid in ea est perdunt.

*Periculum à
balenis.*

Hæ balenæ assidue aquam expuunt, tanta copia, vt vna effusio nedolium Fræicum mediocris capacitatis explere possis. Et aquam quidem omnibus ferè momētis ita expuunt, capitibus ex mari extertis, ita vt rei istius ignarus, scopulū eo in loco extimescat. Reperiuntur autem ibi & multa alia monstra marina, quæ omnia describi accuratè non possunt.

*Balena aquā
expuentes.*

*Monstra ma-
rina.*

Sunt & pisces ibi quos Hispani SV MERE hoc est, pileatos, siue

*Pisces doliis
se se oblectan-
tes.*

SCHAVBHVT vocant. Hi pisces tantæ sunt magnitudinis & roboris, vt naues sæpe ingētes subuertant. Quando enim mare placidum est, & nullæ tempestates existunt, tunc tanta sæpe vi ad nauem feruntur, vt omnia in ea concutiantur. Itaque nautæ hoc animaduertentes, mox dolum vnum atque alterum in mare proiiciunt, vt cum iis relicta naui sese oblectent.

Sunt & pisces alij, quos PEISCHOSPAIDE, hoc est, cultros piscium vocāt, pisces hi admodum formidabiles sunt, & aliis piscibus valde nocent. Certant enim cum aliis, ea ratione, qua apud nos, equi inuicem certare solēt, quod quidem iucundum præbet in mari spectaculum, quamuis hoc piscium certamen, plerunque magna tempestas sequi soleat.

Reperiuntur ibi etiam pisces alij, quos Hispani POSCHE DESERRE vocant, nos ferras nominare possumus. Hi admodum formidabiles sunt, & in pugna siue certamine aliis prævalent.

Quin & pisces volantes, & alij, quos DOMINGEN vocant, ibi cernuntur, quos quidem omnes describere instituti mei non est.

Postea ex hoc portu SPIRITV SANCTO soluentes, quatuor mensibus in mari oberrauimus, vt terram nullā videremus, donec ad Insulam quandam appulimus, quæ vocatur TESTE de TERZERO, & ad Regem Portugaliæ pertinet. In hac Insula biduum commorati sumus, & nobis de cibo rebusque aliis necessariis iterum prospeximus.

*Aduentus in
Lysebonam.*

Ab hac Insula soluentes, LYSEBONAM quatuordecim diebus peruenimus, anno nimirum 1553, die 30 Septembris qui erat dies S. Hieronymo sacra. In hac ciuitate commorati sumus 14 diebus, & mortui ibi sunt duo Indiani, quos mecum ex India adduxeram.

Postea ego SEVILLAM veredo profectus sum, sex diebus iter 72 miliarium emensus. Quo locō quatuor septimanas cōmoratus sum, donec naues instruerentur.

Postea mare iterum ingressus altero die, ad ciuitatem S. LVCAS perueni, vbi per noctem mansi.

Hinc itinere vnus diei, terra, ad ciuitatem profectus sum, quæ vocatur PORTA S. MARIE, & inde rursus itinere vnus diei, ad ciuitatem KALLES, vbi 25 naues reperi, quas HVLCKEN vocant, Belgiam petere volentes.

*Pactum cum
naclero.*

Inter eas vna erat noua & pulchrè exornata, quæ semel tantum ex ANTVERPIA in Hispaniam missa fuerat. Suadētibus igitur mercatoribus, vt hanc nauem conscenderem, accessi nauclerū siue gubernatorem eius, cui nomen erat HENRICVS SCHETZ hominem honestum & probum, cū hoc egi vt me secum sumeret, cumq; inter nos de precio conuenisset, rebus meis in naui relictis, ad iter me præparauī, & in hospitio meo expectauī, donec mihi significaretur quando soluere vellēt, dederat enim mihi fidē dictus nauclerus, se antequam solueret, mihi id significaturum, & sine me non discessurum esse.

Sed

Sed nocte ea plus iusto nauclerus ille biberat, & me in hospitio relicto, (quod quidem fato bono factum) secunda ante exortum solem hora, soluta naui discessit. Itaq; cum sequenti die nauem iam integro miliari à terra abesse viderem, de alia mihi naui prospicere coactus sum, egi igitur cum nauclero alio, cui idem quod priori premium erat numerandum.

Soluimus autem paulo post cum 24 nauibus, & primis quidem tribus diebus secundum experti sumus ventum, sed postea tantæ in mari tempestates ortæ sunt, vt iter nostrum absoluerenō possemus, mansimus tamen summo cum periculo 5 diebus in mari, ventum meliorem expectantes, sed tandem tamen ventis ita vrgentibus ad eundem, ex quo solueramus locum, reuerſi sumus.

Navigatio tempestate impedita.

Cap. XXXIII.

Olent hoc tempore naute, Archithalassum quēdam *ius nauale.* constituere, quem lingua Hispanica ALMIRANDA vocant. Hic imperium in omnes naues habet, omnes item naucleri & nautæ ipsi, iuramento ad præstandum obedientiam sese obligant, & sanctè promittunt, quod ab inuicem recedere & alter alterum deferere nolint. Nam de mandato Regiæ Maiestatis, non pauciores quam viginti naues ex Hispania in Belgiam nauigare simul possunt, propter bellum, quod cum Gallorum Rege hoc tempore geritur.

Porro & hæc in mari consuetudo seruiatur, vt naus vna vltra *consuetudo naualis.* miliare vnum ab altera non discedat, & vel sub occasum vel sub ortum solis, omnes congregentur, Archithalassumque seu ALMIRANDAM tribus vel quatuor tormenti ictibus, bis in die salutent.

Archithalassi cōtra officium est, vt semper duas lucernas ferreas *officium Archithalassi.* in puppi naus suæ expositas habeat, quas ipsi FAROL vocāt, vt nocturno tempore reliquæ naues ad lucem hanc sese dirigant, & nulla separatio nauium fiat.

Præterea Archithalassus seu ALMIRANDA singulis noctibus, naucleris indicare solet, quem cursum petere velit, vt orta fortè tempestate aliqua, scire possint, quem cursum siue ventū Archithalassus elegerit, atque ita ipsum sequantur.

Cum autem cursum vertere cogeremur, vt supra dictum est, erat naus HENRICI SCHETZEN, (in quam omnē meam substantiolam ego deposueram) omnium postrema, cumque adhuc vno tantum miliari à ciuitate KALLES abessemus, exposuit propter densissimas noctis tenebras ALMIRANDA seu Archithalassus lucernas suas, vt naues reliquæ ductum & cursum suum sequi possent.

Naues reuertuntur.

Et nos quidem cum ad ciuitatem KALLES appuliffemus, emis-
fis anchoris, naues firmauimus, & remotis lucernis in terrā descen-
dimus, ignemque ad molendinum quoddam non procul ab vrbe
extruximus, qui quidem exitio fuit dicto HENRICO SCHETZEN
& naui eius.

*Naufragium
Henrici Schet-
zen.*

*Ingens da-
manum.*

Rectā enim hunc ignem HENRICVS SCHETZ, quem lucer-
nas esse Archithalassi putabat, sua naui petebat, cumq; nō procul ab
igne abesset, summa vi ad saxa & lapides ibi latentes allisus, nauem
fregit, vbi maxima extitit calamitas bonis non tantum, sed & homi-
nibus qui in naui ista erant, omnibus miserē in aqua pereuntibus.
Perierunt enim 22 personæ, solo nauclero & gubernatore naui ex-
ceptis, qui trabi adhærentes ad littus appulerunt. Submersæ sunt et-
iam cum bonis mercatorum aliis, sex cistæ auro & argento repletæ,
quæ ad Maiestatem Regiam pertinebant.

Non possum igitur Deo gratias satis magnas agere, quod & hac
vice mihi adfuerit, & tam clementer prohibuerit, ne, vt constitutum
quidem erat, nauem istam ego ingrederer.

*Tempestas in-
audita.*

Postea biduum ibi in KALLES commorati, die S. Andreæ de-
nuo soluimus Antuerpiam petitori. Sed tātā hoc itinere vim ven-
torum & tempestatem sumus experti, vt nautæ omnes affirmarent,
se viginti annis similem tempestatem non esse expertos.

*VVydē portus
Anglia.*

Cum igitur in Anglia ad portum quendam venissemus, qui vo-
catur VVYDT, neque velum amplius nec restem, nec malum, nec
quicquam aliud in nauibus nostris habebamus, ita vt si diutius in
mari manēdum nobis fuisset, proculdubio naues omnes periissent,
nisi Deus mirabiliter eas seruasset.

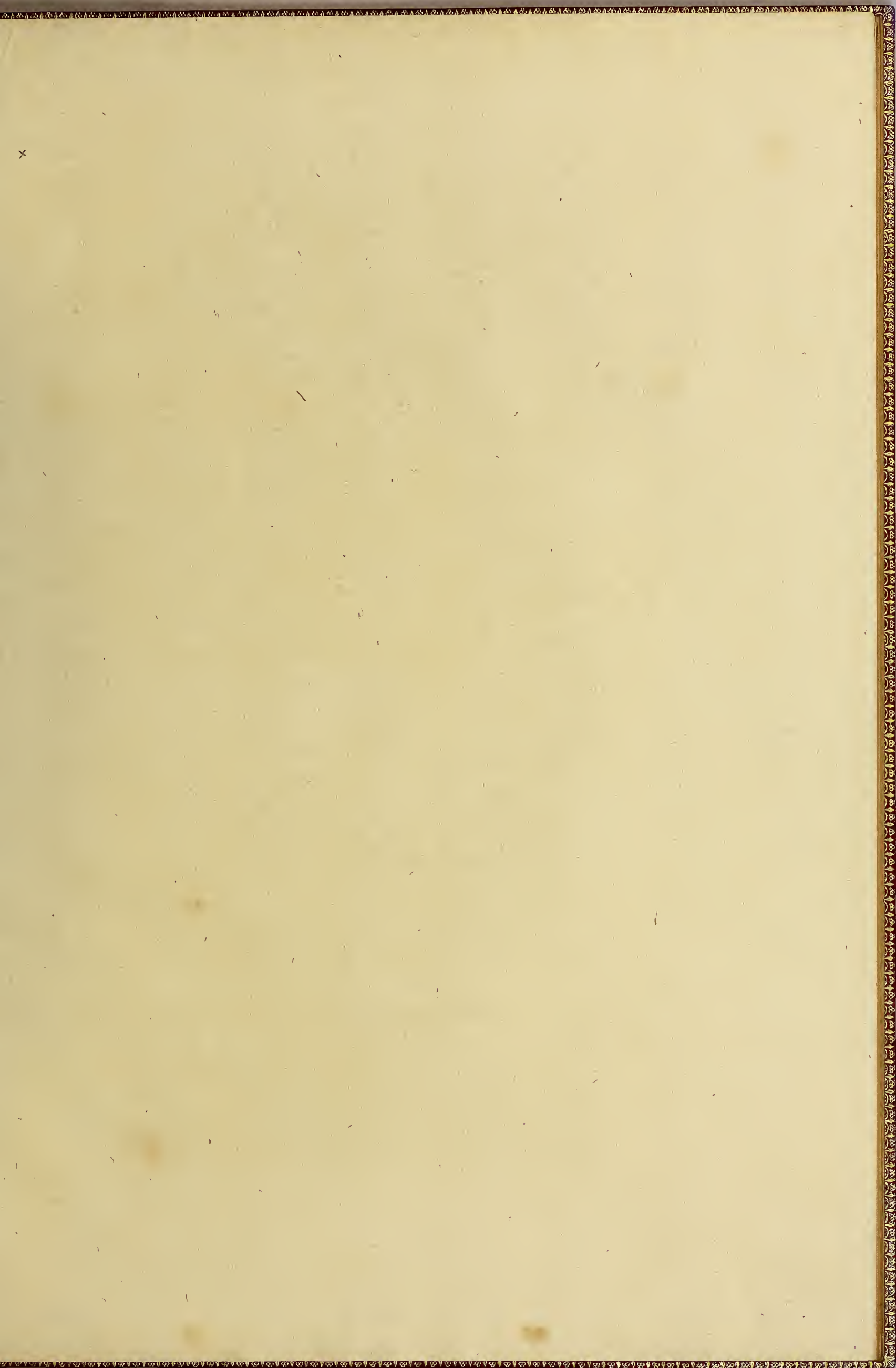
Naufragium.

Nam & Calend. Ianuarij anno 1554, octo naues submersæ sunt,
omnibus & bonis & hominibus miserē extinctis, ita vt ne vnus qui-
dem euaserit, quorum animis Deus propitius esse velit. Accidit hæc
calamitas in itinere, cum Gallia superata, Angliam peteremus.

In hoc autem portu Angliæ VVYDT, vt dixi, commorati sumus
quatrimum, & inde BRABANTVM soluimus, venientes die quar-
to ARMVIA quæ ciuitas est SELANDIÆ, vbi naues appellere so-
lent. Distat hæc ciuitas a portu VVYDT 74 miliaribus. Hinc AN-
TVERPIAM rectā petiuimus, quæ aberat adhuc 24 miliaribus. Tan-
dem igitur ANTVERPIAM salui peruenimus 26 Ianuarij, anno
1554.

Deo omnipotenti sit laus & gloria, qui comes mihi in hoc iti-
nere semper adfuit, & ex maximis sæpe periculis, me clementissimè
eripuit.

FINIS ITINERIS VLRICI FABRI.

J
De Bry
GV
pt. 7
1549
Let

